

ratu, koja je svota koncem školske godine otpremljena kr.zemalj. blagajni u Zagreb. Dne 27. lipnja obavljen je zaključni ispit, kojemu je na žalost prisustvovalo malo djece, jer je uopće bio polaz škole vrlo manjkav uslijed ratnih prilika.

Školska godina 1916/17.: Ova školska godina otpočela je redovito tj. dne 1. rujna, i to u vlastitoj zgradi, jer je bolnica „Crvenog križa“ još u vrijeme školskih praznika napuštena. Naredbom kr.zem.vlade, odj.za bog.i nast.od 4.kolovoza 1916.br.17701 premješten je učitelj više puč.škole u Novoj Gradiški Vjekoslav Tegl u višu pučku školu u Županju, te mu je podijeljena uprava više i niže pučke škole. Učitelj više puč.šk. Nikola Vrabeć premješten je koncem kolovoza u istom svojstvu iz Županje u Djakovo, a učitelj više puč.šk. u Vinkovcima Andjelko Tomerlin premješten je u istom svojstvu u Županju. Učitelj niže pučke škole Franje Katić bio je od početka rata mobiliziran. Za vrijeme prve austrougarske ofanzive u Srbiji bio je lako ranjen u lijevu ruku. Nakon ozdravljenja djelovao je neko vrijeme kao učitelj u jednoj beogradskoj školi. Kasnije je ovo ravnateljstvo tražilo te je u II poljeću opet preuzeo službu u ovom zavodu. Dne 22. studena 1916. objavljena je žalosna vijest da je car i kralj Franjo Josip I preminuo 21. studena, u Schönbrunu kod Beča. U noći od 21. na 22. studena 1916. stupio je novi vladar car i kralj Karlo IV na prijestolje. Dne 30. prosinca 1916. okrunjen je car i kralj Karlo IV u Budimu kao ugarsko-hrvatski kralj, a carica i kraljica Zita ugar.hrv.kraljicom.

Naredbom kr.zem.vlade, odj.za bog.i nast.od 16.ožujka 1917.br.3438 imenovan je dosadašnji upravitelj Vjekoslav Tegl ravnateljem zemaljskih viših pučkih škola u Županji. U ovoj školskoj godini školska mladež sabrala je mnoge prinose među sobom i među građanstvom u razne dobrotvorne ratne svrhe. Tako je poslano:

- a./ za bolnicu „Crvenog križa“ Zagreb 14 kruna 88 filira.
- b./ za ratnu siročad..... 430 -"- 64 - " -
- c./ za ratne invalide..... 451 -"- 56 - " -
- d./ za božićne darove vojnicima..... 33- "- 74 - " -
- e./ za „Zitin dom“..... 119 -"- 92 - " -
- f./ za prehranu siromašnih obitelji... 15 - " - - -
- g./ za popravak grobova preminulih vojnika u Županji 45 kr.27 fil.
- h./ Udruzi učiteljica, sekcija za našu djecu 210 kruna 20 filira.

„Rudolfova zaklada“, društvo za potporu siromašne školske djece u Županji, nadarila je prigodom božićnih blagdana 29-tero siromašne školske djece niže pučke škole odijelom i obučom u vrijednosti od 768 kruna. Ravnateljstvo se je rečenomu društvu na tom plemenitom daru najljepše zahvalilo. Školska godina završena je dne 29. lipnja, 1917. godine.

Školska godina 1917./18. Početkom mjeseca srpnja 1917. nastala je promjena u vrhovnoj upravi zemlje, jer je ban Ivan ~~Skarlec~~ ^{barun} Skerlec podnio ostavku, te je car i kralj imenovao banom kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije Antuna pl. Mihalovića. Mjesto odjel. predstojnika za bog. i nast. dr. Stj. Tropscha zauzeo je položaj odjel. predstojnika Milan Rojc.

Uvidjajući prijeku potrebu, da se u ovom plodnom, ali u prosvjetnom pogledu zanemarenom kraju naše lijepe hrvatske domovine učini korak naprijed, podnio je ravnatelj škole Vj. Tegl pretstavku na vis. kr. zem. vladu, sa zamolbom, da se viša pučka škola u Županji proširi na 7. i 8. razred. Obrazložio je potrebu toga proširenja koli za Županju, toli za mjesto Bošnjake i okolice. Budući da je već otprprije postojao u tom pogledu zaključak opć. poglavarstva, uvažila je visoka vlada ravnateljevu pretstavku, te je svojom naredbom od 2. kolovoza 1917. br. 18641 dozvolila, da se viša pučka škola realnoga snajera u Županji pokusa radi proširi na 7. i 8. razred.

Radi hitnih gospodarskih poslova nije u ovoj školskoj godini nastava otpočela 1.rujna, jer je kr.zem.vlada naredbom svojom od 14.kolovoza 1917.br.21456 odgodila u cijeloj zemlji početak školske obuke na 1.listopada 1917.

Učiteljica više pučke škole Zora Sertić, koja je dalje vremena lijepo djelovala u ovomu zavodu, ishodila si je za vrijeme školskih praznika premještenje iz Županje, te je naredbom kr.zem.vlade od 5.rujna 1917.br.18061 premještena u višu pučku školu u Djurdjevcu. Na njezino mjesto pridijelila je kr.zem.vlada ovoj školi svojim otpisom od 5.rujna 1917.br.23344 učiteljicu niže pučke škole u Sv.Nedjelji Jelku Matzinger.

Dne 1.listopada 1917.počela je školska godina, te je ujedno otvoren i 7.razred, u koji se upisalo 27 učenika. Savezno sa proširenjem škole i otvorenjem 7.razreda u šk.god.1917/18.nije zemaljska vlada riješila ujedno i pitanje školskih prostorija za taj razred kao i namještenje većega broja učiteljskih sila. I tako su za ta tri viša razreda, naime 5., 6. i 7.razred ostale i u godini 1917./18.samo dvije školske sobe i tri učiteljske sile. Pošto se radi naravi predmeta, pretijesnih školskih soba i pomanjkanja učitelja nisu mogli razredi spajati, to je ravnateljstvo sastavilo razdiobu sati tako, da su kroz sve dane u tjednu /i četvrtak/ dolazila u školu naizmjenice po dva razreda. Svaki je razred imao u tjednu po 4 potpuna dana obuke ili 24 sata. Ta je razdioba ostala na snazi kroz cijelu godinu, te ju je potvrdila i kr.zem.vlada.

Početakom škol.godine 1917./18.bilo je upisano škol.djecice u pojedine razrede kako slijedi:

I razred.....	99	učenika
II -"-	57	- " -
III -"-	71	- " -
IV -"-	26	- " -

Ukupno 2 53 učenika

V razred	36 učenika
VI -"-	21 -"-
VII -"-	27 -"-

Ukupno..... 84 učenika

Od učiteljskog osoblja djeluju u višoj pučkoj školi ravnatelj Vj. Tegl, učitelj A. Tomerlin i učiteljica Jelka Matzinger. Naredbom kr.zem.vlade za bog.i nast.od 30.X 1917.br. 29553 doznačena je učiteljstvu niže pučke škole ratna potpora za vrijeme od 1.XI 1917.do 31.XII 1918.po 100 kruna mjesečno.

Dne 3.veljače 1918.dala je školska mladež više pučke škole prvu učeničku priredbu u prostorijama gostione „kraljevića Marija“.Ta je priredba vrlo lijepo uspjela,koli u materijalnom toli u moralnom pogledu,a njezin čist prihod od 377 kruna i 88 filira odaslalo je ravnateljstvo kr.zem.blagajni u Zagreb za „fond ratne siročadi“.

Kako su dva niža razreda više pučke škole realnoga smjera u Brodu pretvorena početkom ove škol.godine u realnu gimnaziju,premjestila je zem.vlada svojim otpisom od 12.III 1918. br. 7311 pravu učiteljicu ženskih stručnih škola Jelku Kekić iz Broda u Županju.Nakon kratkog djelovanja u ovoj školi saopćuje kr.zem.vlada svojim otpisom od 17.V 1918.br.13661 da je Jelka Kekić pridjeljena kr.učiteljskoj školi u Petrinji.

Dne 19.i 20.svibnja 1918.dala je školska mladež ove više pučke škole drugu učeničku priredbu,koja je također vrlo lijepo uspjela i koje je čist prihod od 509 kruna i 80 filira, a razdijeljen je ovako:a./za ratnu siročad pučkih učitelja 150 kruna, b./udruzi učiteljica,sekcija za našu djecu 59 kruna i 80 filira, c./„Rudolfovoj zakladi“,društvu za potporu siromašne školske mladeži 300 kruna.

Svojim otpisom od 9.travnja 1918.br.27833 odredila je kr. zem.vlada, da se učitelju Cvjetku Romiću ima otkazati stan u škol. zgradi i urediti za školske prostorije više pučke škole. Unatoč tome nije ipak stan ispražnjen, a škola je ostala i nadalje tj. do konca škol.godine stisnuta samo u dvije sobe.

Banskom naredbom od 17.VI 1918.br.2638 doznačena je učiteljstvu niže i više pučke škole jednokratna nabavna pripomoć od hiljadu kruna. Naredbom kr.zem.vlade od 24 travnja 1918.br.11532 određen je završetak školske godine dne 30.lipnja. Prigodom konačnih ispita priredio je ravnatelj izložbu učeničkih risarija, koje su bile izložene kroz više dana na uvid općinstvu.

Školska godina 1918./19.: U školskim praznicima tj. u mjesecu srpnju i kolovoza obavljalo je učiteljstvo službu kontrolora kod vršaćih strojeva, koji je posao trajao sve do 1.rujna tj. do početka školske godine 1918./19. Koncem mjeseca kolovoza 1918. izpraznio je učitelj Cvjetko Romić stan u školskoj zgradi, koji je odmah preudešen u dvije školske sobe i jedan kabinet. Dne 1.rujna 1918. počela je školska godina 1918./19., te je odmah otvoren i 8.razred, u koji se upisalo 27 učenika. U pojedine razrede bilo je upisano:

I razred	.....	89 učenika.
II -"-	.....	85 - " -
III -"-	.....	49 - " -
IV -"-	.....	39 - " -
	Ukupno	..... 262 učenika
V razred	.....	25 učenika
VI -"-	.....	24 - " -
VII -"-	.....	17 - " -
VIII -"-	.....	27 - " -
	Ukupno	..... 93 učenika

Odmah na početku školske godine nastala je promjena među učiteljstvom niže pučke škole, jer je učiteljica Antonija Bušić premještena na vlastitu molbu u Rajevoselo, a njezina sestra Mandica Bušić iz Rajeva sela u Županju.

Učiteljica više pučke škole Jelka Matzinger, koja je cijelu prošlu školsku godinu savjesno djelovala na ovome zavodu, premještena je na vlastitu molbu otpisom kr.zem.vlade od 21.VIII 1918.br.16837 iz Županje na gradsku višu djevojačku školu u Osijeku. Na njezino mjesto pridijelila je kr.zem.vlada svojim otpisom od 21.VIII 1918.br.23996 višoj pučkoj školi u Županji učiteljicu niže pučke škole u Cerniku Mariju knežević. Ujedno je kr.zem.vlada od 21.VIII broj 16327 premjestila Stjepana pl.Tomića, učitelja više pučke škole iz Broda u Županju. Međutim, učitelj Tomić nije početkom škol.godine nastupio u ovom zavodu službu, a kr.zem.vlada naknadno javlja, da mu je radi seljenja podijelila dopust do 1.listopada. U višoj puč. školi otpočima dakle i ove školske godine rad samo sa ravnateljem i dvjema učiteljski silama. Da ne nastane zastoje u obuci, stegnuto je učevno gradivo i školsko vrijeme na četiri dana obuke u tjednu po razredu, a osim toga supiliraju u nekim razredima učitelji niže pučke škole.

Dne 18.listopada 1918.obustavljena je školska obuka na 14 dana radi počasne bolesti tzv. „španjolske influence“. Pošto ta strašna bolest, kojoj je mnogo osoba, a i školske djece palo žrtvom, nije popustila, produljena je obustava školske obuke na još 14 dana, dakle do 18.studena 1918.godine.

Dana 29.listopada 1918.u svečanoj sjednici hrvatskog sabora u sporazumu svih političkih stranaka otkazana je ugarsko-hrvatska nagodba i prekinuta svaka veza sa Ugarskom i Austrijom. Proglašena je prvo samostalna država Slovenaca, Hrvata i Srba. Već 19.listopada izabrano je u Zagrebu „Narodno vijeće“ za sve zemlje bivše Austrougarske monarhije, u kojima stanuju Hrvati, Srbi i Sloveni. U svim mjestima osnivaju se mjesni narodni odbori, koji preuzimaju svu vlast u svoje ruke, a polažu prisegu i pokoravaju se zemaljskom narodnom vijeću u Zagrebu.

Vojaska se vraća s fronta i iz garnizona ^u svojim kućama. To je djelo Svetozara Pribičevića, koji je bio na vlasti. Iz polja i šuma vraćaju se dezerteri tzv. „zeleni kader“ kod onih koji su se vratili s fronta i iz ruskog zarobljeništva osjeća se duh Oktobarske revolucije. Vlast Narodnog vijeća u Zagrebu nije se osjećala u Županji, nego negativni utjecaj „zelenog kadera“. Tako su i u Županji opljačkali i uništili državni kolodvor, a željezničko činovništvo i sve vagone orobili. Po mjestu su se pljačkale trgovine i iznudjivali novci od imućnih ljudi. U smjeni država bezvlašće je neko vrijeme preuzelo maha. Da se tomu nedjelu stane na put osnivaju zreliji i uvidjavniji ljudi „narodnu stražu“ od trijeznijih elemenata. Ali doskora, kad je narodna straža bila plaćena, uvukoše se u nju mnogi kompromitirani elementi pa i sami pljačkaši.

Dne 18. studena nastavlja se obuka u višoj i nižoj pučkoj školi. U višoj pučkoj školi obučava ravnatelj učitelj Tomerlin i učiteljica knežević, a pomažu im donekle i učitelji niže puč. škole. Naredbom od 4. studenog 1918. br. 27336 opoziva zem. vlada premještenje učitelja Tomića na ovu školu, a naredbom od 31. studenog 1918. br. 14147 od 1917. uspostavlja privremeno umirovljenu učiteljicu v. p. škole Franjku Martinković i premješta ju u Županju. Ista je učiteljica dne 1. prosinca 1918. nastupila službu u ovome zavodu. Njezinim nastupom službe otpočima rad u višoj puč. školi opet po novoj razdiobi sa potpunim brojem nastavnih predmeta i sati. Da je učiteljsvo više pučke škole preopterećeno, vidi se najbolje po tom, što učitelj Tomerlin obučava 29 sati; učiteljica Martinković 28 sati; učiteljica knežević 29 sati, a ravnatelj Tegl 16 sati, koji osim toga vodi sve ravnateljske poslove više pučke škole; niže pučke škole i šegrtske škole.

Prema zaključku odbora „Narodnog vijeća“ od 24. studenog 1918. posebno je odaslanstvo narodnoga vijeća 1. prosinca 1918. u 8 sati na večer u svečanoj adresi na prijestolonasljednika Aleksandra proklamiralo ujedinjenje Slovenaca, Hrvata i Srba u jedinstvenu državu pod vladavinom kralja Petra I Karađorđevića, odnosno prijestolonasljednika Aleksandra kao regenta. U novoj državi ima se odmah organizirati ministarstva za sve grane javne uprave i sastaviti zajedničko narodno predstavništvo kao provizorna legislativa, koja ostaje na okupu sve do konstituante, do saziva koje i današnje zemaljske vlade ostaju. Prijestolonasljednik je preuzeo u svom svečanom prijestolnom odgovoru regentstvo i obrazovao je jedinstvenu vladu.

Ovim aktom prestala je funkcija Narodnoga vijeća kao vrhovne suverene vlasti države Slovenaca, Hrvata i Srba na teritoriju bivše Austrougarske monarhije. S danom 1. prosinca tvore svi naši narodi Srbi, Hrvati i Slovenci jedinstvenu državu pod regencijom prijestolonasljednika Aleksandra. Službeni naziv države je "Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca".

Dana 30. travnja 1919. prenešene su svečanim načinom kosti hrvatskih mučenika bana Petra Zrinskog i kneza Erste Frankopana iz Bečkog Novog Mjesta u Zagreb, gdje su privremeno pohranjene u katedrali. Taj je dan u Županjix pribivala cjelokupna školska mladež sa učiteljskim zborom svečanim zadušnicama. Prije zadušnica držao je ravnatelj u školi mladeži opširno predavanje o hrvatskim mučenicima.

Dana 31. svibnja, te 2. i 3. lipnja pregledao je ovu višću nižu i šegrtsku školu kr. žup. školski nadzornik Tomislav Pracony, te je prema odnosnoj naredbi prvi puta ocijenio rad učiteljstva u kontrolnoj knjizi. Povjerenik za prosvjetu u Zagrebu svojim otpisom od 3. svibnja 1919. br. 15237 premjestio je Franju Fatića, pravoga učitelja niže puč. škole u Županji po vlastitoj molbi i na prijed=

log škol.odborna u istom svojstvu na nižu puč.školu u Rumi, a otpisom od 3.svibnja br.14423 premjestio je učitelja Ivana Perkovića također po vlastitoj molbi iz Rume u Županju. Obojica imaju se preseliti početkom mjeseca srpnja 1919.godine.

Koncem škol.god.1918./19.svršilo je o s m i razred 27 redovitih učenika i dva privatista. Buduća da je to prvi osmi razred, koji je svršio županjsku višu pučku školu, navadaju se poimence učenici taga razreda: Kata Bačić, Stjepan Balentović, Martin Balić, Marija Bašić, Eva Benaković, Mijo Bischof, Luka Bušić, Katica Domaćinović, Katica Filipović, Stevo Georgević, Marija Gessner, Dragutin Haag, Ivan ^a Hrtman, Mato Jeremić, Ana Kasač, Marija Katušić, Antun Kovačević, Ivan Lešić, Kata Lončerević, Janja Mikinac, Florence Miller, Evo Ognjanović, Franjo Rauer, Martin Robotić, Tomislav Rohotić, Analijsa Rudeš i Marijana Tomerlin, te privatistice Anica Jeremić i Kata Jeremić iz Šiškovaca.

Povjereništvo za prosvjetu u Zagrebu ponudilo je dne 22.lipnja 1919.brzopisnim putem ravnatelju Vjekoslavu Teglu nadzorničko mjesto za Medjimurje u Čakovcu, a dne 5.lipnja prispio mu je dekret, kojim ga kr.zem.vlada povjer.za bog.i nastavu od 24.VI 1919.br.21130 imenuje kr.žup.školskim nadzornikom extra statusa i pridjeljenje građanskom povjereniku za Medjimurje u Čakovcu.

Školska godina 1919/20.Naredbom povjereništva za prosvjetu u Zagrebu od 24.lipnja 1919.br.20749 premješten je učitelj više puč.škole Ante Štefanac iz Durdjevca višoj puč.školi u Županju. Buduća da ravnatelju Vjek.Teglu nije odgovaralo imenovanje žup.škol.nadzornika ni u pogledu plaće, ni u pogledu mjesta, zamolio je kr.zem.vladu, da ga i nadalje ostavi na dosadašnjem mjestu u svojstvu ravnatelja. Zemaljska je vlada udovoljila njegovoj molbi svojim otpisom od 13.kolovoza 1919.br.23558.Naredbom kr.zem.vlade, povjereništva za prosvjetu u Zagrebu od 26.lipnja 1919.br.20632

imenovana je učiteljica Marija Knežević učiteljicom više pučke škole. Na zamolbu ravnateljstva, zaključilo je općinsko zastupstvo u svojoj sjednici, da će dati urediti školsko dvorište i sagraditi podvornički stan u školskom dvorištu. Početkom mjeseca rujna srušena je trošna ljetna kuhinja i praonica u sredini dvorišta, te je dobivenim materijalom otpočeto sa gradnjom podvorničkog stana na medji susjeda Vučićevića. Temeljem zaključka općinskoga zastupstva predan je školski vrt na obradivanje novomu učitelju Ivanu Perko-
viću.

Školska godina 1919./20. otpočela je 1. rujna. U pojedine razrede bilo je upisano početkom škol. godine učenika:

I razred	.....	86	učenika
II - "	.....	66	- " -
III - "-	.....	69	- " -
IV - "-	.....	38	- " -
<hr/>			
Ukupno	.....	259	učenika
V razred	.....	39	učenika
VI - " -	.....	21	- " -
VII - "-	.....	16	- " -
VIII - "-	.....	12	- "-
<hr/>			
Ukupno	.....	88	učenika

Ove škol. god. početkom rujna otvoren je prvi puta uz višu pučku školu i jednogodišnji trgovački tečaj, u koji se upisalo 18 slušatelja, ali tečaj polazi samo 14. To su isključivo apsolvirani učenici VIII razreda, koji nisu mogli nastaviti daljnje nauke. U tečaju predaje ravnatelj Vjek. Tegl, učitelji Štefanac i Tomerlin i kotarski sudac Vladimir Malvić. U višoj pučkoj školi djeluje prvi puta pet učiteljskih sila i to: Vjek. Tegl ravnatelj, Andjelko Tomerlin, Ante Štefanac, Franjzka Martinković i Marija Knežević. Naredbom kr. zem. vlade, povjereništvo za prosvjetu u Zagrebu od 6. listopada 1919. br. 36325 imenovan je ravn. Vjek. Tegl ponovo županijskim škol. nadzornikom i pridijeljen na službovanje pogl. slob. i kralj. grada

Zemuna. Dana 21. listopada uručen mu je dekret, te se oprašta od ovoga zavoda, u kojem je djelovao tri godine i dva mjeseca, sa željom, da u započetom pravcu dalje napreduje. Upravu više i niže puč. škole u Županji preuzeo je Adjelko Tomerlin 22. listopada 1919. god. Na doličan način proslavljen je dne 1. prosinca državni praznik kraljevine SHS, a 17. prosinca rođendan regenta Aleksandra. Naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere u Hrvatskoj i Slavoniji 27. prosinca 1919. br. 44351 postavljen je namjesnim učiteljem pri ovoj višoj pučkoj školi namj. učitelj u Čajkovcima Julije Tomić, koji je dne 6. siječnja 1920. službu napustio. Dne 6. siječnja priredili su učenici i učenice više pučke škole pod rukovodstvom upravitelja škole, školsku predstavu u korist Hrvatskog Radiše, te je čista dobit od 700 kruna predana mjesnom odboru istog udruženja. Dne 4. i 5. travnja priredile su opet učenice više pučke škole i trgovačkog tečaja uz sudjelovanje nekih osječkih djača dvije uspjele predstave - drame, te je od čistog dobitka otposlano osječkoj djačkoj menzi 500 kruna, a predano u ručnu blagajnu trg. tečaja isto toliki iznos. Naredbom povjereništva prosvjete i vjere od 1. III 1920. br. 8804 premješten je Franjo Jurković učitelj više puč. škole u Iloku na ovu višu pučku školu, te mu je ujedno povjerena uprava iste škole. S razloga pako, što isti učitelj nije mogao naći u Županji prikladan stan, umolio je kr. zem. vladu za premještaj na višu pučku u Našicama, kojoj je molbi zem. vlada i udovoljila, te je uprava škole i nadalje povjerena dosadanjem upravitelju škole. Isto tako obustavljen je premještaj ovdašnjih učitelja Ante Štefanca i Julija Tomića na višu pučku školu u Kostajnici. Dne 24. i 25. travnja sakupljen je za ratnu siročad iznos od 1185 kruna i 70 filira, a za jugoslavenski odbor žena 124 krune koji su iznosi otposlani na određena mjesta. Dne 30. travnja proslavljena je svečanim načinom obljetnica smrti

slavnih hrvatskih junaka bana Petra Zrinskoga i njegovog šurjaka Krste Frankopana zađušnicama, iza kojih je slijedila u školskoj zgradi akademija, gdje je sakupljenom općinstvu i mladeži protumačio značenje toga dana učitelj Ante Štefanac, a iza toga se zgodnim deklamacijama i pjevanjem završila proslava. Dne 8. svibnja držao je u školi upravitelj Andjelko Tomerlin antialkoholno predavanje, spojeno opet s pjevanjem i deklamacijama, koje je predavanje vrlo uspješelo. Dne 8, 9 i 10. svibnja pregledao je sve razrede više i niže i šegrtske škole županijski škol. nadzornik Tomislav Pracny, te je svoja opažanja djelom usmeno, djelom pismeno saopćio učiteljskom zboru. Što se tiče napose šegrtske škole, to je otpisom kr. županij. oblasti u Vukovaru od 18. veljače 1920. br. 3813 dosadanji kombinovani razred radi prenatrpanosti i lakše obuke proširen u niži i viši odio, koji su odjeli koncem travnja počeli funkcionirati. Dne 24. lipnja bio je zaključni ispit jednogodišnjeg privatnog trgovačkog tečaja. Ispitu je predsjedao kao izaslanik oblasti Milan Štimac kr. žup. škol. nadzornik. Uspjeh je bio odličan, pošto je od 11 polaznika dobilo sedmero prvi red s odlikom, a četvero prvi red. Vrijedno je da na ovom mjestu ubilježimo trajno imena učesnika ovog tečaja: 1. Dominiković Katica, 2. Georgević Stevan, 3. Jemrić Kata, 4. Kasač Ana, 5. Katusić Marija, 6. Kovačević Eva, 7. Miller Flora, 8. Mraović Marija, 9. Poljak Ana, 10. Rudeš Analijsa i 11. Tomerlin Marijana.

Dne 28. lipnja obdržavane su svečane zađušnice za poginule junake narodnog oslobođenja, a nakon toga protumačio je ~~školskoj~~ ^{školskoj} mladeži upravitelj škole A. Tomerlin značenje Vidovdana. Proslavu su završile dvije uspjele deklamacije i pjevanje narodne himne. Školska godina završena je 29. lipnja, tada su se učenicima niže pučke škole čitali redovi, a višima podijelile svjedodžbe. Ove su godine svršili osmi razred više pučke škole ovi učenici i učenice.

1. Bašić Iata, 2. Jemrić Pavao, 3. Brajković Matilda, 4. Kopf Vera, 5. Labo-
 tić Magdalena, 6. Lešić Ivan, 7. Lončarević Josip, 8. Mraović Slava, 9.
 Matijašević Pavao, 10. Miller Blanaa, 11. Neuländer Felice, 12. Tomičić
 Katica i 13. Matković Stjepan, te privatista Bačić Antun i Alkier
 Fridrik.

Naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere od 13.V
 1920.br.19599/20. osnovan je ferijalni tečaj za učitelje nižih puč.
 škola za vrijeme od 5.VII do 31.VII 1920. Naredbom istoga dana br.
 19.600/20. ferijalni tečaj ~~ax~~ za učitelje viših pučkih škola u Zag=
 rebu je održavan. Polazili su učit. više pučke škole Marija Knežević
 na državni, a naslovni ravnatelj učitelj Cvjetko Romić na vlastiti
 trošak, dok učitelj Ante Štefanac, koji je talodjer bio pripušten
 na tečaj istome nije prisustvovao.

Školska godina 1920./21. započela je 1. rujna, te su
 učenici podijeljeni u pojedine razrede, ~~nao~~ slijedi:

I razred	71 učenika
II - " -	80 - " -
III - " -	
VI - " -	39

 Ukupno:

V razred	31 učenika
VI - "x -	21 - " -
VII -"-	13 - " -
VIII -"-	14 - " -
----- Ukupno:	79 učenika

Naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere od 7. kolovo=
 za 1910.br.28439 pridjeljen je učitelj više pučke škole Ante Šte=
 fanac na dvorazrednu trgovačku školu u Karlovcu, a naredbom od istog
 dana br.26491 učiteljica niže pučke škole u Murškom Središću/Medji=
 murje/ Jelka Ciganović na višu pučku školu u Županji. Ista je 18.
 rujna 1920. ovdje službu nastupila. Naredbom povjereništva od 21.
 rujna 1920.br.27425 podjeljen je namjesnom učitelju ove više puč.

škole Juliju Tomiću stipendiju od 4000 kruna godišnje za polazak više škole za umjetnost i obrt u Zagrebu, u svrhu naobrazbe za učitelja crtanja. Isti je 18. listopada 1920. otišao iz Županje. Dne 14. rujna t.g. nastupila je učiteljica niže pučke škole Mandica Bušić, udata Strepački božesti radi na dulji dopust, te ju je u školi/II razred zamijenila do daljnje odredbe ispitana učiteljska kandidatkinja Ljubica Bačić iz Županje. Pošto je naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere od 18. rujna 1920. br. 32259 učiteljica Mandica Bušić pridijeljena na nižu pučku djevojačku školu u Vinkovce, a kandidatkinja Ljubica Bačić imenovana namjesnom učiteljicom u Brodskom Brdu, to je u I i II razredu niže pučke škole uvedena poludnevna obuka koju je rukovodila učiteljica Darinka Tkalčec do 20. prosinca 1920. god. Naredbom povjereništva od 12. studenog 1920. br. 41997 premještena je prava učiteljica u Rajevom selu Antonija Bušić, koja je već prije u Županji službovala, po vlastitoj molbi i u istom svojstvu na nižu pučku školu u Županji, gdje je 19. prosinca nastupila službu. Dne 4. veljače 1921. proslavila je školska mladež svečanim načinom 105 godišnjicu slavnog hrvatskog biskupa i mecena Josipa Jurja Štrossmajera. Upravitelj škole protumačio je život i rad pokojnika skupljenom mladeži i ostalim gostima. Naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere od 18. ožujka 1921. br. 8975 premješten je učitelj niže pučke škole Ivan Perković na vlastitu molbu i vlastiti trošak na nižu pučku školu u Stare Mikanovce, kamo je do 15. travnja odselio. Otpisom kr. žup. oblasti u Vukovaru od 31. ožujka 1921. br. 4950 postavljen je za vrijeme potrebe namjesnim učiteljem na nižoj pučkoj školi u Županji učiteljski kandidat Adam Jemrić iz Šiškovaca, te je isti dne 13. travnja nastupio službu. Pošto je učiteljica Darinka Tkalčec još početkom travnja teško oboljela, to je isostala od škole pa je njezin razred do dalje odredbe preuzela učiteljica A. Bušić.

Dne 23. i 24. travnja sakupljeno je za ratnu siročad i otposlano Prvoj hrvatskoj štedionici u Zagreb iznos od 370 kruna, a prigodom proslave Zrinskog i Frankopana, dne 30. travnja iznos od 362 krune u korist Jugoslavenske ~~akademije~~ ^{Matice} u Zagrebu. Ove su se godine inicijativom upravitelja škole održavala četiri večernja školska posijela, kojima je bila svrha, da popularnim predavanjima, pjevanjem i deklamacijama zaisteresiraju roditelje i prijatelje škole. Posijela su bila u svemu četiri i to 26./II; 4./IV; 7./V i 4./VI, a predavali su upravitelj škole tri puta, a učitelj Cvjetko Romić jedan puta. Predavalo se o analfabetizmu, polazu škole, antialkoholizmu i M. A. Relkoviću, te je ukupno unišlo dobrovoljnih prihoda do 844 kruna, 40 f. u korist siromašnih učenika ove škole. Dne 29. svibnja održavalo ^{se} ~~je~~ je pjevačko posijelo učenika ove škole pod rukovodstvom marnog dirigenta Cvjetka Romića. Uspjeh koji moralni, toli materijalni bio je sjajan, te je čista dobit te večeri u iznosu od 2.896 kruna otposlana Jugoslavenskoj akademiji u Zagreb. Dne 5. lipnja sakupljeno je za „Dječiji dan“ 1.128 kruna koji je iznos otposlani Udruzi učiteljica u Zagrebu. Naredbom povjereništva za prosvjetu i vjere od 5. svibnja 1921. br. 16188 imenovan je upravitelj ove škole Andješko Tomerlin ravnateljem više pučke škole u Djakovu, a pod br. 16189 premješten ravnatelj više pučke škole u Djakovu, Nikola Vrabec u istom svojstvu na nižu pučku školu u Županju. Dne 13. lipnja pregledao je nižu pučku školu kr. žup. škol. nadzornik Dušan Šimić. Dne 16. i 17. lipnja pregledao je višu pučku školu i uvjerio se o njenom povoljnom napretku zemalj. školski nadzornik Adolf Vuković. Školska je godina završena dne 29. lipnja razdiobom svjedodžbi učenicima više pučke škole. Ove su godine svršili osmi razred v. p. škole :

Balentović Ana, Bušić Mijo, Donerkeil Armin, Frajt Vjekoslav, Galović Ana, Galović Marija, Ilijašević Kate, Jarić Marijana, Jemrić Stjepan,

Nemetz Emil, Skender Anica, Werner Stjepan, Veštić Marija, Spaić Anica
te privatiste: Mihić Mandica, Kolničar Bevro, Truhlar Josip, Draženo-
vić Petar, Kostanjevac Josip i Vončina Rudolf.

Školska godina 1921./2. započela je u četvrtak 1. rujna.
Isti dan obavljani su popravni ispiti u višoj pučkoj školi, a
redovita obuka otpočela je 2. rujna.

U nižu pučku školu upisano je 249 učenika i učenica, u
opetovnicu 28, a u višu pučku školu 100. Na svršetku šk. god. bilo je
u nižoj puč. školi 243, u opetovnici 23, a u višoj puč. školi 95 učenika.

Radi premještenja učiteljskih lica ove škole obuka je
u početku škol. godine stezana i skraćivana. Niža pučka škola dobila
je istom 23. rujna potpun učiteljski zbor, a viša pučka škola nije
ga imala kroz cijelu škol. godinu, jer je učiteljica Ivka Sušić bila
na dopustu. Do 16. siječnja 1922. obučavala su u višoj školi četiri
učiteljska lica, a od toga dana uz novu razdiobu pet lica do konca
školske godine. Iako je nedostajalo osoblja propisano građivo je
svršeno u 216 školskih dana i nerazdijeljeno nastavno vrijeme u
višoj pučkoj školi. S učenicima niže pučke škole išlo se češće na
izlet^e u mjesto i okolicu, a sa onima više puč. škole 20. svibnja u
Tolisu na cijeli dan, a 10. lipnja u obližnju imovnu šumu. U ovoj
školskoj godini imale su dvije učenice potporu. Jedna od imovne
općine 200 dinara sa 400% povišicom, a druga od hrvatskog prosvjet-
nog društva „Napredak“ 300 ~~xxxx~~ dinara godišnje. Osim stipendista
nadareno je 25 učenika i učenica o Božiću odijelom i obućom. U tu
svrhu sabirali su učitelji Djuro Bašić i Analijsa Bačić među mješ-
tanima i sabrali 831 dinar i 75 para gotovine te nekoliko opanaka
i cipela, Jugoslav. Matica podružnica Županja darovala je 450 din. a
od bivše Rudolfove zaklade primljeno je 800 dinara.

Školu su pregledali 5. listopada 1921. kr. kot. predstojnik
11. svibnja 1922. žup. škol. nadzornik Dušan Simić, a 12. svibnja kr.

zem. škol. nadzornik dr Sigismund Čajkovac.

Zbirka učila povećala se darom Vidoja Mihaldžića ing. šum.

„Zbirka pupova“, a učiteljska knjižnica darom Jove Španovića: dva godišta „Života“ i godišta „Vijenca“.

Školska obuka nije prekidana, premda je mnogo djece bolovalo od bolesti zaušnjaka i kašlja hripavca. Školska godina je završena 29. lipnja.

Dne 28. lipnja na Vidov-dan, priredila je škola „Proslavu svršetka školske godine“, mjesto običnog ispita. Proslava je obavljena na igralištu pred školom. Priredba je uspješna, kao i izložba slika i ručnih radova. Čisti prihod od 527 din. i 10 para podijeljen je „Jugoslavenskoj Matici“ i potpornoj blagajni ove škole. Jugoslavenska Matica je društvo koje utire put novih prijatelja za braću u tuđini, i u Županji je imalo podružnicu.

Promjene u učiteljskom zboru:

Dne 7. lipnja 1921. nastupio je službu na ovoj školi ravnatelj Nikola Vrabc. Upravu predao učitelju Cvjetku Romiću i vratio se radi obiteljskih prilika u Djakovo, odakle se vratio 30. VIII 1921. Početkom škol. godine premještena je učiteljica Jelka Ciganović na dvorazrednu trgovačku školu u Našice, a učiteljica Darinka Tkalić zatražila umirovljenje i ostala do riješenja na dopustu. Početkom škol. god. pridijeljena je ovoj ~~školi~~ višoj puč. školi Ivka Sušić, ali službu nije ~~nastupila~~ ^{nastupila} kroz cijelu godinu radi bolesti. Dne 5. IX nastupila je službu na višoj školi Jelena Miljević. Dne 15. rujna prestao je službovati na ovoj nižoj školi namjesni učitelj Adam Jemrić radi namještenja u Jarmini u svojstvu privremenog učitelja. Isti dan nastupio je službovanje privremeni učitelj Djuro Bašić. Dne 23. rujna nastupila je službovanje na nižoj školi namjesna učiteljica Amalija Bašić. Mjeseca prosinca 1921. umirovljena je trajno učiteljica Darinka Tkalić. Dne 16. siječnja nastupila je službu na

nižoj školi prava učiteljica Frida Bekaj, a Amalija Bačić ^{je} rišena je službovanja. Dne 17. siječnja nastupila je službovanje na višoj puč. školi Milica Sučević učiteljica stručne škole, pridijeljena na službovanje ovoj višoj pučkoj školi.

U mjesecu svibnju održali su dr Velimir Marković kralj žup. fizik i ravnatelj Nikola Vrabcic ciklus pučkih predavanja u školskim prostorijama. Odzov od strane ženskog svijeta bio je lijep. dočim su maškarcic počeli dolaziti pri koncu mjeseca, ~~š~~ kada se je nakanilo prestati radi poljskih radova.

Hrvatsko pjevačko društvo Tomislav oživjelo je u ovoj godini i držalo pokuse u školskim prostorijama. Osobitu volju, da se društvo privede životu pokazali su predsjednik dr Petrić i članovi, jer su u pomanjkanju zborovodje plaćali jednog Rusa, koji je dolazio dva put na nedjelju iz Vinkovaca, da održi pokuse. Prvi koncert dalo je društvo mjeseca lipnja.

U školskim prostorijama bilo je sjedište „Jugoslavenske Matice, kojoj je u ovoj godini bio predsjednikom ravnatelj Vrabcic. Tako isto i učiteljskog društva za kotar županijski kojemu je bio na čelu nas. ravnatelj Cvjetko Romić.

Skupoća još uvijek ne jenjava. Nisu skupe samo stvari kojih nemamo u svojoj državi, već i one kojih bi morali imati u izobilju uz pristojne cijene, a ipak cijene svemu rastu neprestano. Radi tih ~~š~~ odnošaja uživalo je učiteljstvo od države doplatak na skupoću od 22 dinara dnevno, da može nekako preživjeti ova teška vremena. Za ilustraciju neka posluže cijene nekih stvari u godini ~~š~~ 1922: Odijelo obično 4-7000 kruna; šivanje odijela 1000 kruna; cipele 800-1400 kruna; šešir 600-800 kruna; platno 100-160 kruna metar; govedina kg. 48 kruna; mast 140 kruna; brašno ~~š~~ 28 kruna; ~~š~~ mlijeko 8 kruna litra; jaje 8 kr. komad; drva 1200-2400 kruna hvat; vino 40 kr. litra itd. Činovnik uistinu ne živi nego životari!

Kraj te skupoće životnih namirnica, odijela i drva zadesila nas je i ljuta zima jer na pr. 12. veljače bilo u jutro - 16°R, a 6-9 veljače zapao je snijeg 90 cm. visoko na ravnom polju. Uz to ova godina bila je slaba sa pšenicom. Netko nije dobio ni sjeme, a obično je da ~~ve~~ jutro zemlje dalo 2 -5 mtc. zrna. Kukuruz će dati srednji rod, voća ima dosta, ali škiva malo.

Školska godina 1922./23. započela je 1. rujna, a istoga dana obavljani su i privatni ispiti na višoj pučkoj školi.

U nižu pučku školu upisano je ....., a u višu pučku školu 104 učenika i učenica. Dne 4. listopada posjetio je školu dr. Stojan Barišić, kr. kotarski predstojnik. Dne 24. listopada slavio se spomen na desetgodišnjicu bitke kod Kumanova. Ravnatelj Vrabec je govorio učenicima o začenju bitke kod Kumanova. Dne 29. listopada slavilo se oslobođenje od mađarske i austrijske vlasti. Prigodni govor držao je mladeži Stjepan Uroić. Dne 3. studenog održao je kr. županijski fizik dr. Velimir Marković predavanje o tifusu školskoj mladeži više pučke škole, jer je tifus pojavio se u većoj mjeri u mjestu. Učiteljica Milica Sučević obolila je od tifusa, a učiteljica Jelena Miljević, jer je sa istom stanovala u istom stanu, ostala je u kućnoj izolaciji. Školska mladež više pučke škole i III i IV razreda niže puč. škole dali su se cijepiti protiv tifusa.

Dne 3. studenog pregledao je nižu pučku i šegrtske škole, ~~kr.~~ županijski školski nadzornik Josip Šipuš.

Dne 1. prosinca na dan ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca u jedinstvenu kraljevinu pod dinastijom Karadjordjevića, otslužena je svečana misa. Iza toga govorio je ravnatelj Vrabec o značenju toga velikog dana u povijesti našeg troimenog naroda. Dana 17. prosinca prisustvovala je školska mladež i nastavnički zbor svečanoj misi, u proslavu kraljeva rođendana, a u tu svrhu priredjeno je i sijelo u školi. Jugoslav. Matici predano je 300 din. a potpornoj blagajni 300 dinara,

Pokrajinska uprava za Hrvatsku i Slavoniju, odjeljenje za prosvjetu i vjere u Zagrebu, dopustilo je svojim rješenjem od 17. ožujka 1923. br. 6143 sakupljati dobrovoljne priloge u školi za prosvjetno društvo „Napredak“. Odmah se je zaslugom pomoćne učiteljice Zdenke Vrabec javilo 40 učenika, koji su voljni doprinajati mjesečno jednu svotu u tu svrhu.

Dne 30. travnja priredila je mladež više i niže pučke škole sa svojim nastavničkim zborom svečanu proslavu u pomen kulta hrvatskih narodnih mučenika Petra Zrinskoga i Krste Frankopana, koji su za slobodu i neovisnost svoga naroda i domovine pretrpili mučeničku smrt u Bečkom Novom Mjestu. Materijalni uspjeh od ove priredbe bio je oko 2000 dinara, što je razdijeljeno polovica mjesnoj podružnici Jugoslavenske Matice, da pomogne zarobljenu braću naše sirotice ~~u~~ Istre i Primorja, a druga polovica potpornoj blagajni niže i više pučke škole u Županji, da se podupre dobra i vrijedna mladež ovoga zavoda.

Dne 8. i 9. svibnja pregledao je i inspicirao ovu školu zem. školski nadzornik Dorić Šime. Iza inspekcije održana je zajednička konferencija, na kojoj je pomenuti inspektor istakao mane zapažene u pojedinim razredima i pri pojedinim predmetima, kao što je naglasio i zapažene dobre i lijepe strane pojedinih nastavnika. Sa uspjehom i napretkom na cijelom zavodu nadzornik je bio posve zadovoljan. Sa upravom zavoda, koju je tek nedavno preuzeo novo imenovani upravitelj Ivo Maričić, istakao je isto pomenuti inspektor, da je zadovoljan, jer se vodi kako treba.

Pokrajinska uprava za Hrvatsku i Slavoniju, odjeljenje za prosvjetu i vjere, izdalo je 12. V 1923. br. 20244 naredbu, kojom se nadopunjuje naredba br. hrv. slav. dalm. i zemalj. vlade, odjela za bog. i nast. od 25. IV 1917. br. 8031 o privatnom podučavanju u višim puč. školama. Radi mnogih zloupotreba sa strane nastavnika, propisuje

vlasti vrlo stroge uvjete pod kojima se iznimno dopušta privatno podučavanje. Svako privatno podučavanje ima se javiti ravnateljstvu o čemu se ima voditi naročita očevidnost. Sve prekršaje ove naredbe ima se odmah prijaviti vlasti, radi daljnjega postupka. Za sve presupe, lično je odgovoran ravnatelj, a koliko ih ne prijavi odmah nadležnoj vlasti. Ova se naredba ima pročitati na početku svake škol. godine na prvoj sjednici učiteljskoga zbora.

Dne 1. lipnja 1923. razdijeljene su uprave više i niže pučke škole. Mnogo godišnjem traženju sa strane nasl. ravn. učitelja Cvjetka Romića, da se uprave razdijele iz raznih razloga pedagoških i praktičkih. Za ravnajućega učitelja niže pučke škole imenovan je Cvjetko Romić, kao najstariji član zbora. Uprave su razdijelene rješenjem pokr. uprave, odjeljenja za prosvjetu i vjere od 12. IV 1923. broj 14595.

Uprava šegrtske škole ostala je spojena sa upravom više pučke škole, jer se obuka u šegrtskoj školi podjeljuje u prostorijama više pučke škole, rješenjem pokr. uprave, odjeljenja za prosvjetu i vjere od 20. VII 1923. broj 22723.

Uprave su određene po odredbi kr. županijske oblasti u Vukovaru ovako: uredovni zapisnici, koji su do sada vodjeni samostalno za nižu pučku školu, predani su ravnajućem učitelju nove niže pučke škole, a ostale uredovne zapisnike, koji su propisani za nižu pučku školu, nabavila je nova uprava odmah a ti su: poslovni zapisni spomenica škole, zapisnik sjednica učiteljskog zbora i drugi. Zaliha školskog materijala razdijeljena je prema potrebi. Zbornica ima i nadalje ostati zajednička za zbor jedne i druge škole, isto tako učiteljska i učenička knjižnica kao i škol. učila i zbirke učila. Ravnateljska pisarna ostaje isključivo samo ravnateljstvu više pučke škole na upotrebu, jer ravnajući učitelji nižih pučkih škola po šk. zakonu nemaju samostalnih pisarna, nego ureduju u razredima svojim.

Inventar učila kao i katalog škol.knjižnice ima i nada-
lje ostati u rukovanju ravnateljstva više pučke škole, a knjižničar
i čuvar zbirke učila je jedan od nastavnika više pučke škole, jer
je nemoguće prema uputi pokrajinske uprave,odjeljenja za prosvjetu
i vjere, da bude onako kako je odredila kr.županijska oblast tj.da
se knjižničar i čuvar zbirke učila mijenja, jedne godine jedan nas-
tavnik niže pučke škole, a druge više pučke škole, jer ravnateljstvo
više pučke škole nema nikakve ingerencije na nastavnike niže puč.
škole, a ono rukovodi ovim ustanovama, pa je onda i odgovorno za istu.
Ovaj akt o podjeli i načinu podjele uveden je u poslovni zapisnik
više pučke škole pod brojem 235 - 1923.

Kućni red će obje uprave sporazumno urediti i uvesti
ga pod broj poslovnoga zapisnika više pučke škole. Zapisnik o primo-
predaji obiju uprava uveden je pod brojem 241 -1923. poslovnog za-
pisnika više pučke škole.

Dne 28.lipnja prisustvovala je školska mladež svečanosti
zadušnicama za kosovske junake. Kako se toga dana u narodu ne svet-
kuje preneto je proslava Vidovdana za 29.lipnja, pa je spojena sa
proslavom zaključka školske godine.

Dne 2.rujna nastupila je službu Ivka Sušić, apsolven-
tica više pedagoške škole, nakon jednogodišnjeg dopusta. Dne 30.stu-
dena prestale su polaziti školu radi bolesti učiteljice više pučke
škole Sučević Milica i Miljević Jelena. Sučević Milica imala je do-
pust radi oporavka do 4.veljače 1923., a Miljević Jelena počela je
opet polaziti školu 18.prosinca. Obuka je morala uslijed manjka
ovih dviju učiteljica na višoj pučkoj školi biti stegnuta. Dne 10.
siječnja nastupila je učiteljica više pučke škole Marija knežević
dopust, koji je trajao do svršetka ožujka. Dne 23.siječnja imenovala
je pokrajinska uprava, odjeljenje za prosvjetu i vjere u Hrvatskoj i
Slavoniji, dekretom Zdenku Vrabec, abiturijenticu velike realne gimnaze

zije pomoćnom učiteljicom više pučke škole. Službenu prisegu je položila 6. veljače, a službu nastupila još 10. siječnja radi dopusta učiteljice Marije Knežević. Dne 5. veljače 1923. pod brojem 574 premjestila je pokrajinska uprava, odjeljenje za prosvjetu i vjere, učiteljicu Ivku Sušić na dvorazrednu trgovačku školu u Zagreb, a 13. veljače rješenom je službe na ovom zavodu. Dne 7. veljače 1923. broj 50706 - 1922. pridjeljen je absolvent više pedagoške škole Ivo Maričić, sa kr. učiteljske škole iz Čakovca na ovu višu pučku školu i povjerena mu je uprava istoga zavoda. Službu je nastupio 5. travnja 1923. Dne 7. veljače 1923. br. 5347 premješten je ravnatelj ove škole Nikola Vrabec, u istom svojstvu na višu djevojačku školu u Osijek. Upravu i zavod je predao novo imenovanom upravitelju 7. IV 1923.

Dne 25. veljače predala je ostavku na učiteljskoj službi Milica Sušević učiteljica stručne škole ovoj višoj puč. školi, radi udaje.

Osnovni podaci za nižu pučku školu u Županji:

Kroz cijelu školsku godinu 1922/23. bijaše zdravstveno stanje školske mladeži i učiteljskog zbora dobro. Polazak škole bijaše dobar a i uspjeh u naucima dobar. Školski vrt rukovodio je ravn. učitelj Cvjetko Romić. S proljeća 1923. ograđen je školski vrt i školsko dvorište na pritisak vlasti uz velike materijalne žrtve županijske općine. Kroz čitavu školsku god. 1922./23. učiteljevala su na ovoj školi ova učiteljska lica: Cvjetko Romić, ravnajući učitelj; Antonija Bušić, prava učiteljica; Frida Bekej, prava učiteljica; Djuro Bašić, privremeni učitelj.

Školska godina 1923./24. Dne 1. i 2. rujna obavio se je upis školske mladeži u višu pučku školu, rezultat upisa je bio:

u V razred.....	23 dječaka,	23 djevojčice,	svoga	46
u VI - "-	13 - " - ,	12 - " -		25
u VII - "-	13 - " - ,	11 - " -		24
u VIII - "-	12 - " - ,	5 - " -		17
Ukupno:	61 dječak	51 djevojčica		112 svega

Dne 3. i 4. rujna obavljani su popravni privatni ispiti. Dne 5. rujna počela je zapravo obuka, čitanjem disciplinarnih propisa.

Dne 29. listopada na dan pete obljetnice narodnoga oslobođenja ispod tuđinskog jarma, odslužen je svečani Te Deum, poslije kojega je upravitelj zavoda školskoj mladeži, prilazao kronološkim redom razvoj događaja i pripreve za svečani zaključak proširenja hrvatskog sabora sa izaslanicima narodnim iz svih krajeva bivše Austrougarske monarhije u kojima stanuju Hrvati, Srbi i Slovenci. Dalje o prekidanju svih veza sa kraljevinom Ugarskom i carevinom Austrijom i ujedinjenju svih zemalja bivše Austrougarske monarhije u kojima stanuju Hrvati, Srbi i Slovenci u državu Slovenaca, Hrvata i Srba, pod vrhovnom upravom Narodnog vijeća, u koje su ušli predstavnici prvaci troimenog naroda.

Dne 28. siječnja umro je učenik VIII razreda Ivan Svirčević, vrlo tragičnom smrću. Dan prije bio se je sklizati na ledu na Lazama /na Savi uz tvornicu taniva/, gdje se je nespretno okliznuo i pao na ledja, i time zadobio potres mozga, i drugi dan u najvećim mukama umro. Sprovodu je prisustvovala sva školska mladež, a saučesnik pokojnika, drug, oprostio se u ime školske mladeži, pa i cijeloga učiteljskig zbora, istakavši pokojnikove vrline i dobre strane, veliku ljubav za svoje saučesnike, plemenitost i dobroćudnost. Roditeljima i rodbini je rekao, da se tješe radi rane smrti svog miljenca jer je tako moralo biti. Dne 4. veljače proslavila je ova škola dan prosvjete tj. Štrosmajerov dan, svečanim zadošnicama i predavanjem Josipu Jurju Štrosmajeru. Dne 4. svibnja priredila je viša i niža pučka škola svečanu spomen slavu banu Petru Zrinskome i knezu Krsti Frankopanu, sa lijepim programom.

Dne 4. svibnja bio je opet za naš zavod tužan dan, jer je umrla jedna od najboljih, najmarljivijih i najsavjesnijih učenika ovoga zavoda Anka Vincetić, učenica VIII razreda rodnom iz Štitara,

Milu pokojnicu shrvala je nemila bolest - tuberkuloza, s kojom se borila za cijeloga svog boravka u našem zavodu, i baš u najvećem naponu njene mladenačke snage, shrva je ova nemila boljetica ravne Slavonije. Ukopu u Štitaru prisustvovali su njeni saučenic*i* VIII razreda korporativno i neki pojedinci iz drugih razreda sa tri učiteljice /Miljević, Vrabec i Abramović/ i upraviteljem na čelu. Nad otvorenim grobom optostio se od nezaboravne nam pokojnice njen saučenik vrlo dirljivo, jer rijetko čije oko nije prosuzilo.

Dne 21. svibnja posjetio je ovu školu, zemaljski školski nadzornik Vaso Banović. Pomno i savjesno pregledao je sav zavod, i na održanoj zajedničkoj konferenciji izjavio je svoje osobito zadovoljstvo sa napretkom zavoda, te je rekao da je ovo zavod jedan od prvih ~~te vrste~~ u Hrvatskoj i Slavoniji. Na tako lijepu i uspješnu radu čestitao je upravitelju, što je naglasio i konstatovao i u kontrolnoj knjizi. Zaželio je, da zavod u tom proslijedi još i dalje i obećao mu svoju osobitu pažnju i zagovor.

Dne 24. svibnja poveo je upravitelj Maričić, učenike sviju razreda u susjedno selo Gradište, na naučnu ekskurziju. Iz zgrade škole smo krenuli oko 13 sati. Opskrbilo smo se specijalnom kartom ovoga kraja, škol. dalekozorom i svim ostalim priborom a tu svrhu. Iako je dan bio vrlo topao i sparao, vrlo veselo i ugodno smo se primicali svom cilju. Putem je bilo mnogo lijepe pjesme i šale, igre i zabave, tako da su svi u cijelo vrijeme vrlo veseli i sretni gledajući lijepu prirodu oko sebe. Uz put smo promatrali važne zemljopisne objekte i karakteristike toga kraja, čitajući i motreći pomno kartu koji smo ponijeli. Svakom učeniku ove lijepe šetnje je postala mnoga tajna svoga zavičaja na taj način jasna. Nijesmo propustili da ne pogledamo ni pojedinih radova u polju, kao ni bujne flore i faune našega kraja. Svaki cvjetak, svaka travka, svaki kukac, svaki leptir, svaka ptica, drvo, grm i sve ostalo sve je to učenike

zanimalo, stariji su tumačili mladima, a starijima upravitelj i tako su ti razgovori, upute, razjašnjenja bili vrlo živi i srdačni.

Važnije teme su se bilježile i zato su se ponijele bilježnice. Došavši u Građište odmorismo se u lijepoj hladovini, založivši malo onoga što je pojedinac ponio. Župnik Djuka Mitrović nam je pokazao mjesnu crkvu, sa prekrasnim umjetničkim oltarima izrađenim u romanskom slogu. Osobito vrijedna je skupocjena, bogata zbirka misnog odijela. Veliki prijatelj našeg narodnog veza ~~na~~ svili i platnu zlatom i srebrom, bio je predjašnji župnik Josip Lovretić. Podstrekavao je i davao pravac domaćim ženama, koje su svojim dugogodišnjim marnim radom stvorile neprocjenjivu zbirku divno izvezenih misnih odijela sa prekrasnim narodnim motivima. Tim je u narodu širio narodni vez i lijepu slikovitu graničarsku narodnu nošnju, te sačuvao mnogi lijepi narodni motiv od vječne zaboravi. Šteta što je ova zbirka do današnje slabo poznata široj našoj javnosti. Iza toga smo se odšetali do kraja sela prema sjeveru gdje je brežuljak zvan „Malo brdo“ /103 m/, jugoistočno je tzv. „Veliko brdo“ /108 m./ U posavskom dijelu istočne Slavonije, posebno je zanimiva pojava, to povišeno zemljište, do 25 metara relativne visije, koje je i potpuno usamljeno. Nastalo je kao posljedica boranja Zemljine kore, te su to niski, uporedni humovi ili brežuljci. Poslije toga smo se uputili do Kolodvora i vlakom dovezli do naše Županije.

Dne 30. x, 31. svibnja i 1. lipnja poveo je upravitelj Maričić uz pratnju učiteljice Jelene Miljević i Zdenke Vrabec na naučnu ekskurziju učenike VII i VIII razreda u Osijek, da razgledamo u prvom redu zemljopisno-povjesne znamenitosti te napredne slavonske metropole, a uz to da bar u najkrupnijim potezima promotrimo napredak moderne industrije, tehnike i kemije, pa da se upoznamo sa životom jednoga većeg grada, jer svega toga nemamo u našoj maloj i prilično zabitoj Županiji. Pregledali smo Brusionu stakla i tvornicu

ogledala, gdje smo vidjeli način kako se bruse velike i posve male ploče raznih vrsta stakla. Od vrlo jednostavnih do najfinijih vrsta venecijanskih ogledala se u toj tvornici precizno izrađuje. Iskorišćeno je sve što otpadne od velikih i manjih ploča stakla, pa se racionalno svaki i najmanji dio pomno izbrusi i od tih komadića slažu se divna umjetničke vrijednosti venecijanska ogledala. Hrvatski štamparski zavod d.d. podružnica u Osijeku spada među najveća i najnaprednija poduzeća te vrste u našoj državi. Zavod je snabdjeven svim najmodernijim strojevima, koji zasijecaju u tu struku, izrađuju se tu uz običan tisak dnevnika i novina, na velikim rotacionim strojevima ukusna izdanja malih brošura, lijepih velikih i luksuznih divot izdanja, bogato ilustriranih i koloriranih sa prekrasnim slikama. Dalje zavod izrađuje litografijom i kamenotiskom prekrasne stvari u reklamne svrhe, izrađuje sve vrste raznih papirnatih kutija u razne svrhe, ljekarničke, trgovačke i druge. Drava d.d. za proizvodnju šibica, prije Reisnerova tvornica šibica, taj jedan od najstarijih zavoda svoje vrste u našoj državi, u novije vrijeme napose poslije oslobođenja, znatno je moderniziran i proširen, pa kako je potražnja šibica velika, tvornica radi uvijek punim kapacitetom. Prošli smo tvornicom, pa smo promatrali postepeni rad strojeva, kako se savršenim strojevima brzo svladava ogroman tehnički rad. Dolaze ogromne klade u tvornicu najviše lipove, pa ih strojevi režu na male i sitne komade dok ne dodje do veličine šibice. Drugi strojevi od tih klada gule tanke deščice za kutijice u koje se slažu šibice. Dalje smo gledali kako strojevi zamaču u razne kemijske preparate i kako ih ovako gotove mehanički tovore u kutijice, ove u smotkove po 10 i 100 komada. Dnevna proizvodnja tvornice je 500.000 komada kutija. Sve rade sami strojevi samo po koji radnik ili radnica posao nadzire i rukovodi. Bez sumnje veliki napredak moderne tehnike.

Pregledali smo i Šećeranu, no u ovo godišnje doba nije radila, pa nije pobudila kod učenika veći interes. Dalje smo pogledali tvornicu i tkaonicu sagova. Djevojke marljivo tkaju lijepe, fine i ogromne sarove. Ta industrija važna je i u mnogom naprednija od domaćeg obrta pirotskog. Po kvaliteti se ovdje izrađuju sagovi najfinije kakvoće, pa mogu svojim proizvodima, da idu na svjetsko tržište, i da ondje pobiju sve druge proizvode raznih zemalja i tehnike. Važan je i interesantan pothvat moderno uređena tvornica kandita, vlasništvo poduzetnoga Krausa. U to poduzeće uloženo je mnogo kapitala, no po svojoj proizvodnji i važnosti kao i potražnji proizvoda tu i u inozemstvu, zaslužuje to poduzeće osobitu pažnju. Prije smo slastice, bombone i dr. morali dobavljati iz inozemstva i plaćati za sve to velike novce strancima, a sada sav taj kapital ostaje u domovini i u našim rukama, što znatno jača i podiže naš privredni život, pa konačno i valutu. Dobrotom ravnatelja ljevaonice željeza prisustvovali smo jednom ovakvom taljenju sirovog željeza, vidjeli smo ga u žarožitkom stanju sa ogromnom temperaturom kako se lijeva u kalupe i za to priredjene modele izrađjene iz grafita vrlo precizno. To novo poduzeće, za svojih par godina opstanka podiglo se je vrlo brzo do velike visine, sa svojom proizvodnjom dobrih, naprednih i modernih svih vrsta gospodarskih strojeva. Kako je sva okolica čisto poljoprivredna potražnja je za tim proizvodima velika. Tim su istisnuti strani, skupi, a i loši strojevi, a dobivamo iz domaćeg poduzeća znatno bolje i jeftinije strojeve. Zadnju smo pogledali Osječku tvornicu sapuna, filijalu velike Schichtove tvornice sapuna u ~~xxxxxx~~ ~~ix~~ Ausigu u Čehoslovačkoj. Poslije rata je Schicht osnovao svoje podružnice u svim većim državama evropskoga kontinenta. U kulturnom svijetu vrijedi mnogo ona znamenita misao, da se po potrošku sapuna u jednom narodu računa njegova kultura, i stoga po ovoj misli ima

ova znamenita tvornica važnu ulogu u našem narodu. Tvornica je moderno uređjena, pa osim raznih vrsta sapuna od običnih do najfiniji mirisavih priredjuje i ostala razna higijenska i kozmetička sredstva, koja iz dana u dan sve više u našem narodu počimaju se upotrebljavati. Sirovine nabavljaju iz cijele države, a iz prekomorskih zemalja iz afričkih, američkih, indijskih i drugih, i to razne bilinske masti i ulja.

Osobitom susretljivosti profesora dr Savića, bilo nam je dopušteno da pogledamo i državni kemijsko-analitički zavod. Tu smo imali da vidimo moderno uređen kemijski laboratorij, koji vrši razne analize, potrebne u poljoprivredi, trgovini, obrtu i industriji. Tu nam je priredjeno nekoliko uspješnih pokusa iz kemije, koji mi u našem skromnom školskom laboratoriju radi pomanjkanja aparata ne možemo da izvedemo.

Prolazeći kraj pojedinih historijskih spomenika upoznavali su učenici iste kao npr. Šokčevićev spomenik poginulim junacima domaće pukovnije za okupacije Bosne i Hercegovine, pred lijepim pukovničkim vrtom. Znamenitosti stare tvrđve za vrijeme turskih vremena isto su tu. Pogledali smo stojeća vrata tvrđve koja vode prema Dravi idući prema Donjem gradu spomenik nastradalim junacima, koji su se vraćali poslije okupacije BiH i udavili u Dravi prigodom sloma starog drvenog mosta. Naišli smo na sarkofage po nekim parkovima, sfinge i drugo. Tako je Osijek i okolice vrlo monotona, a zemljopisnom pogledu, ipak smo vidjeli mnogu važnu razliku od naših županjskih prilika. Baš tih dana, Drava u Osijeku bila je vrlo velika, dok je naša Sava bila u to doba razmjerno malena a njena kulminacija bila je za mjesec i po dana ranije. Upozoreni su učenici na tu važnu hidrografsku razliku. Dravski pritoci pa i sam izvor su u zoni alpske klime, a savski pritoci dopiru u zonu mediteranske klime, pa su savski pritoci počeli prije kopniti nego

dravski i u tom leži ta velika razlika, iako Županja leži od Osijeka kojih 70 km južnije.

Prisustvovali smo sa učenicima i jednoj kazališnoj predstavi, a i jednoj u Urania kinu.

U nedjelju 1. lipnja prošetali smo gradom, prisustvovali onoj gradskoj vrevi i buci na trgu. Vozili se na nesavremenom konjskom tramvaju i doživili onu običnu neugodnu scenu da nas konj nije htio da mirno vuče. Za nas iz provincije bio je to zamenit doživljaj, no za osječane obična svakodnevna stvar. I tako koristeći za ova tri dana svaki čas, pogledavši i upoznavši se sa svim onim što nam je bilo moguće, a imalo za nas neku važnost uzgojnu i obrazovnu vratili smo se preko Vinkovaca kući. Nijesmo promašili, a da nijesmo pogledali nogometnih utakmica, jer se tim sportom počinju i naši učenici u zadnje vrijeme baviti. Vraćajući se kući promatrali smo bogatim ravnu Slavoniju, vozili smo se kroz veliku do nedavna močvaru zvanu Palača i Rokovečka gradina na Bosutu.

Od 22. do 30. lipnja priredio je savez nastavnika građanskih škola iz cijele kraljevine izložbu učeničkih radova u Beogradu, na kojoj je bila zastupana i naša škola s raznim radovima.

Dne 22. lipnja radi pomenute izložbe, bio je svršetak školske godine. Toga dana škola je proslavila i Vidovdan, pa je učiteljica Franjka Martinović održala školskoj mladeži lijepo prigodno predavanje. Poslije toga podijeljene su školske svjedodžbe i razišli smo se na velike praznike.

Ove školske godine svršili su ovi učenici ovaj zavod i posvetit će se sljedećim zvanjima:

1. Arnautalić Salih /Orašje/ nastavio u trgovačkoj školi nauke.
2. Babogredac Ana /Bošnjaci/ nastavila je nauke u trgovačkoj školi.
3. Babogredac Josip /Bošnjaci/ nastavio nauke u učiteljskoj školi.
4. Bačić Kata /Županja/ stupila je na željeznicu na službu.
5. Degrel Ivan /Županja/ ostao je kod kuće.
6. Filipović Mato /Donja Mahala/ ostao je kod kuće.
7. Filipović Slavica /Županja/ nastavila nauke u učiteljskoj školi.

8. Heský Anica / /nastavila nauke u učiteljskoj školi.
9. Nikolić Djuro / / stupio u nauku kao elektro-tehničar.
10. Pataky Mijo/Birjam-Ugarska/stupio u nauku kao gvoždjarski nauč.
11. Stökl Vilim /Županja/stupio u nauku kao zidarski naučnik.
12. Werner Djuro/Županja/stupio u nauku kao tipografski naučnik.
13. Veštić Anton/ /stupio na željeznicu u službu.
14. Vučevac Slavko/Cerna/nastavio nauke u učiteljskoj školi.
15. Zilzer Mijo/Štitar/stupio u nauku kao trgovački naučnik.

Važnije naredbe viših vlasti i pronjene u zbornu ove školske godine bile su slijedeće:

Mariji Knežević udatoj Bašić, podijelila je pokrajinska uprava za Hrv. i Slav., odjeljenje za prosvjetu i vjere u Zagrebu svojim otpisom od 10. kolovoza 1923. broj 31607^E trogodišnju periodsku povišicu. Anka Abramović, učiteljica trgovačke škole u Bosanskoj Dubici, imenovana je po pokrajinskoj upravi za Hrv. i Slav. odjeljenje za prosvjetu i vjere u Zagrebu, otpisom svojim od 24. kolovoza 1923. br. 26863 učiteljicom više pučke škole u Županji, a služba je nastupila 11. rujna 1923. Franjki Martinković, podijelila je pokr. upr. za Hrv. i Slav. odjeljenje za prosvjetu i vjere u Zagrebu, svojim otpisom od 20. listopada 1923. br. 35378 IX. trogodišnju period. povišicu. Ivo Maričić, upravitelj više puč. škole u Županji, imenovan je na temelju otpisa pokrajinske uprave za Hrv. i Slav. odjeljenje za prosvjetu i vjere u Zagrebu od 8. studena 1923. br. 36858 pravim učiteljem viših puč. škola, i ostavljen i nadalje na svom službovnom mjestu u istom svojstvu. Zdenka Vrebec, pomoćna učiteljica viših puč. škola, pridijeljena je na službovanje višoj puč. školi u Županji, imenovana je otpisom pokrajinske uprave za Hrv. i Slav. odjeljenja za prosvjetu i vjere u Zagrebu od 27. ožujka 1924. br. 11237 privremenom učiteljicom nižih puč. škola i ostavljena i dalje na svom radnom mjestu.

Po zakonu o činovnicima i ostalim državnim službenicima građanskoga reda od 31.kolovoza 1923.razvrstani su nastavnici ova ga zavoda kako slijedi:

Ivo Maričić, upravitelj i stalni učitelj viših pučkih škola, rješenjem Ministarstva prosvjete od 28.veljače 1924.O.N.broj 11015 u II kategoriju 3 grupu 3 stepen sa 10% povišice svih redovnih prinadležnosti po čl.7.pomenutog zakona i potpunom stanarinom.

Franjka Martinković, stalna učiteljica viših pučkih škola rješenjem Ministarstva prosvjete od 24.veljače 1924.O.N.broj 10256 u II kategoriju 1 grupu, 10 stepen sa povišicom od 10% po čl.7. i 15% po čl.31.pomenutog zakona, svih redovnih prinadležnosti sa 75% stanarine.

Marija Bašić, rođena Knežević, stalna učiteljica viših pučkih škola, rješenjem Ministarstva prosvjete od 28.veljače 1924.O.N.broj 11015 u II kategoriju 2 grupu 6 stepen sa 10% povišice svih redovnih prinadležnosti po čl.7 pomenutog zakona sa potpunom stanarinom.

Anka Abramović, stalna učiteljica viših pučkih škola, rješenjem Ministarstva prosvjete od 28.veljače 1924.O.N.broj 11015 u II kategoriju, 3 grupu 5 ~~stepen~~ stepen sa 10% povišice svih redovnih prinadležnosti po čl.7.pomenutog zakona, sa 75% stanarine.

Jelena Miljević, stalna učiteljica nižih pučkih škola rješenjem Ministarstva prosvjete od 28.veljače 1924.O.N.br.10014 u II kategoriju 3 grupu 5 stepen sa 75% stanarine.

Zdenka Vrabec, privremena učiteljica nižih pučkih škola, rješenjem Ministarstva prosvjete od 28.veljače 1924.O.N.br.11005 u II kategoriju 5 grupu 1 stepen odnosno 60% osnovne plaće i 75% stanarine.

Marija Bašić, je na temelju zakona o činovnicima od 31.kolovoza 1924.čl.113 nastupila 15.II 1924.jedno mjesetni dopust.

Ovaj puta velika je promjena u statusu kod prosvjetnih radnika.U prvom redu postali su državni činovnici, a do tada su

bili općinski službenici. Po novom zakonu o državnim činovnicima svrstani su u II kategoriju, kao i svi ostali sa velikom naturom. Stanarinu i drvarinu u naravi su i dalje uživali. Da su postali državni činovnici, to im je izradio Svetozar Pribičević kao ministar prosvjete, očekujući da glasaju za njegovu Samostalnu demokratsku stranku. Mnogi učitelji u Hrvatskoj tada su bili politički instrument Svetozara Pribičevića, koji je vodio tada politiku integralnog jugoslavenstva. Država je do tada potpuno centralizirana npr. jedno je ministarstvo prosvjete u Beogradu za cijelu državu Srba, Hrvata i Slovenaca.

Ove školske godine još dok smo bili pod pokrajinskom upravom u Zagrebu, nabavljeno je za zavedsku zbirku učila više lijepih novih za fiziku, kemiju, prirodopis, te lijep broj zemljopisnih i povijesnih karata i slika, novih knjiga za knjižnicu iz svih grana znanosti. Za ovo je zaslužan da smo to dobili kr. zemaljski školski nadzornik dr. Sigismund Čajkovac naš zemljak.

Važno je da se zabilježi i upamtiti, da je visina vode rijeke Save dne 11. travnja 1924. bila 974 cm nad normalom vodostaja. Pretila je velika opasnost poplave, uslijed mogućeg prodora nasipa. Strah i panika radi toga vladala je po cijeloj Županji i okolici, pogotovo ista se je iz časa u čas povećavala i postizavala je svoj vrhunac, kad je počeo da se nješa glas muklog otkucavanja zvona sa tornja domaće župne crkve i pucnjava općinskih redara, koji su tjeerali po ulicama i kućama sve staro i mlado na rad oko spasavanja nasipa, kojemu je pretila opasnost uslijed jakog proljetnog vjeha, koji je tih dana stalno duvao u smjeru sjeverozapad -- jugoistok i tim ispirao i podlokovao nasip, pa se je isti silno ronio. Najopasnija mjesta su bila kod Brunschmidtove ciglane, i na zavoju gdje Sava zakreće od Štitara prema Županji. Zabijanjem kolaca uz nasip, koje je narod sjekao u šumama Imovne općine, i bacajući na to vreće pune

zemlje, sretno se ipak očuvao čitav i tako spasio Županju, a i samu okolicu od velike nepogode i katastrofe, ~~ju~~ koju bi narod osjetio teško dulje vremena. Po pričanju najstarijih ljudi u Županji, nije bila ovako visoka voda već vrlo dugo. Godine 1895. bila je Sava visoka, no ipak nije dosegla ove visine, što se vidi po ploči na kući Tvornice tanina d.đ. uz Savu, bivše vlasništvo veletrgovca drvom Lipkovića, koji je tu ploču u svoje vrijeme na istu kuću i postavio.

Školska godina 1923./24. niža pučka škola počela je redovito 1. rujna. Brojne stanje učenika je sljedeće:

I mješoviti razred	60 učenika,	obučava	Bušić Antonija
II - "	50 - "	-	Bekej Frida
III - "	63 - "	-	Bašić Djuro
IV - "	42 - "	-	Romić Cvjetko

U spomenutoj godini su djeca bila zdrava, jedino je radi škrteta 9. i 10. rujna III razred zatvoren. U toj godini je učiteljstvo ~~u~~ bilo prevedeno na nove plate kao državni činovnici. Školski vrt je uzorno uređivan, te je iste godine podijeljeno djeci i namodu: 2000 trogodišnjih loznih korenjaka

200 komada mladih oraaha,

50 - " - bresaka

250 - " - ostalog kalambijenog voća.

Sirovašnoj školskoj djeci za Božić podijeljeno je odijela i obuće za 60 učenika /ca/. Novac je sakupljen među građanstvom, a i općinsko poglavarstvo je dalo za istu ~~u~~svrhu dvije tisuće dinara.

Dne 6. svibnja 1924. pregledao je školu županijski školski nadzornik Tomislav Pracny.

Na koncu školske godine tj. na Vidovdan održana je školska svečanost u školskom dvorištu. Učenici sa učiteljima priredili su svečanost sa kazališnim komadom, prigodnim deklamacijama i pjevanjem. Istoj je prisustvovalo mnogo dječijih roditelja i ostalih.

Školska godina 1924./25. U ovoj školskoj godini upisalo se u pojedine razrede učenika /ca/.:

/V/ I razred građanske škole	34 učenika, 13 učenica, svega	47
/VI/II - "	14 - " - , 17 - " - -"	31
/VII/III - "	9 - " - , 7 - " - -"	16
/VIII/IV - "	11 - " - , 8 - " - -"	19

Ukupno.....	68 učenika 45 učenica, svega	113

U ovoj školskoj godini dobile su ove više pučke škole naziv: Državna građanska škola I., II, III, i IV razred. Ovo je uslijedilo spisom Pokrajinske uprave br. 49379/1924.

Rješenjem Pokrajinske uprave, odjel za prosvjetu i vjere u Zagrebu br. 36790/1924. od 7. X pridjeljen je ovoj školi privremeni učitelj Franjo Lasić.

U ovoj školskoj godini uveden je i na građanskim školama završni niži tečajni ispit po završetku IV razreda. Spisom odjeljenje Ministarstva prosvjete u Zgbu br. 50170/1924.

Ovamo pridijeljeni učitelj Franjo Lasić premješten je u Karlovec 5. siječnja 1925. Odlukom Ministarstva prosvjete u Beogradu br. 4684/1925. od 7. IV premješten je ravnatelj ove škole Ivo Maričić za ravnatelja građanske škole u Ivanić-Grad, a uprava ovoga zavoda povjerena je učiteljici Mariji Bašić-inežević. Odlukom Ministarstva prosvjete, odjeljenje za osnovna nastava br. 9023/1925 od 27. II 1925 premješten je na ovu školu upravitelj osnovne škole u Drenovcima Vladoje Hranjec, te mu je povjerena i uprava ovoga zavoda, koju je preuzeo 2. IV 1925. Odlukom Ministarstva prosvjete O.N. br. 21969/925. od 29. IV pridijeljena je ovoj školi prava učiteljica osnovne škole u Drenovcima Jelisava Hranjec.

Niži tečajni ispit održan je i to pismeni 12. VI, a usmeni od 15-17. VI 1925. Dva učenika su na tom ispitu pala na dva mjeseca.

U ovoj školskoj godini održali su nastavnici svojim učenicima predavanja prigodom važnijih zгода i obljetnica važnijih događaja. Održano je i nekoliko sakupljanja novčanih priloga za

različite dobrotvorne ustanove, koje su imale dobar rezultat.

Na kraju školske godine na Vidovčan, 28 VI 1925. održana je sa osnovnom školom „Proslava narodnog prosvjeđivanja“ po programu. Proslava je uspjela. Čist prihod je razdjeljen ~~na~~ među obje škole i priveden namijenjenoj svrsi. Danom 29. VI 1925. završena je ova školska godina. Uspjeh je postignut dobar.

Školska godina 1924./25. niža pučka škola. Redovita nastava počela je 1. rujna. Stanje učenika je slijedeće:

I mješoviti razred	52 učenika,	obučava	Bekej Frida.
II -	" - 50 -	" -	Antonija Bušić.
III -	" - 57 -	" -	Ovjetko Romić
IV -	" - 56 -	" -	Djuro Bašić.

Mjeseca listopada otišla je učiteljica Frida Bekej na bolovanje, te je učiteljica Antonija Bušić spojila oba niža razreda. Ista se poslije udala, te službu više nije nastupila.

Djeca su bila zdrava, osim nekoliko slučajeva ospica.

Odlukom Ministarstva prosvjete od 20. III 1925. O. N. br. 15143 premještena je na ovu školu Mesing Klara iz Babine Grede. Njezin suprug Dragutin Mesing postavljen je za sreskog školskog nadzornika u Županju. Svečano je proslavljen 29. listopad; 1. prosinac i 17. prosinac; 4. veljača i 30. travanj. Za Božić 1924. priredila je škola siromašnoj školskoj djeci, te je tom prilikom obučeno 70 učenika /ca /što odjećom što obucom. Novac je sakupilo učiteljstvo među gradjanstvom, te općina je dala dvije tisuće dinara. Školski vrt uzorno je obradjen. Djeca su mnogo kalamila i okulirala. Školu je pregledao 23. VI 1925 Dragutin Mesing, sreski školski nadzornik. Školska godina se završila 28. lipnja 1925. sa školskom svečanosti, a čist prihod ide u fond za narodno prosvjeđivanje.

Školska godina 1925./26. gradjanska škola. Ova školska godina započela je 1. rujna upisom, popravnim ispitima i ispitima privatista. Upisalo se učenika u slijedeće razrede:

u I razred	37 učenika ...	..22 učenice, svega	59 učenika
U II -"-	15 - "-	10 - "- -"-	25 -"-
u III -"-	11 -"-	16 -"- -"-	27 -"-
u IV - "-	10 -"-	9 -"- -"-	19 -"-

Ukupno.....73 učenika .....57 učenica, svega 130 učenika

Privatista & je bilo svega pet.

Od razdiobe uprave sa posebnim ravnateljem na građanskoj školi i posebnim ravnajućim učiteljem za osnovnu školu ostala je zbornica, knjižnica i ~~xxx~~ zbirka učila zajedničkim suvlasništvom obiju škola pod upravom ravnatelja građanske škole. To nije bilo pravo ravnajućem učitelju osnovne škole, pa je tražio ponovno razdiobu i navedenog. Potpisani upravitelj ove škole nudio mu je kompromisan prijedlog na koji on nije pristao već je tražio bezuvjetno razdiobu. To je loše ispalo za građansku školu, jer je cijelu knjižnicu po naredbi velikog župana dobila osnovna škola i većina učila, a građanska škola osim toga još je ostala i bez kabineta.

Dne 29. X kao na obljetnicu oslobođenja ispod tuđinskog jarma održano je škol. mladeži predavanje po učiteljici A. Abramović. Dne 3, 4. i 5. XI poduzeta je naučna ekskurzija na kulturno-historijsku izložbu u Zagrebu sa učenicima III i IV razreda. Učenici su na izložbu vodile njihove učiteljice: A. Abramović, J. Miljević i Z. Vrabec. Osim izložbe razgledale se s njima i ostale znamenitosti grada. Već dio troškova za ekskurziju pokriven je za učenike iz djačkog fonda.

Ministarstvo prosvjete br. 68435/1925. dozvolilo je da se po molbi zamijene za mjesta: učiteljica ove škole Jelena Miljević sa privremenom učiteljicom Katarinom Filipović iz Djerđjevca, koja potonja je ovdje službu nastupila 23. XI 1925. Rješenjem Ministarstva prosvjete O. N. br. 68754 od 3. XI je ovoj školi pridijeljena učiteljica osnovnih škola Katarina Domaćinović.

Na 1. prosinca 1925. kao obljetnicu narodnog ujedinjenja održao je škol. mladeži predavanje upravitelj ove škole.

Dne 27. XI saopćuje veliki župan srijemske oblasti, prosvjetno odjeljenje u Vučkovaru br. 25970 da je za Ministra prosvjete postavljen ulazom nj. veličanstva kralja od 17. XI 1925. Stjepan Radić. Dne 30. XII 1925. saopćuje vel. župan srijemske oblasti, prosvjetno odjeljenje u Vučkovaru br. 58445/1925. da se odniva posebna arhiva s prednjim naslovom za školske poslove.

Ova školska godina započela je za I i II razred s novim nastavnim planom i programom po naredbi Ministarstva prosvjete P. br. 7824 od 27. VI 1925., koji je dane 23. I 1926. naredbom Ministarstva prosvjete od 23. XII 1925. O. N. zamijenjen sa starim. Mjesto starih „Osobnika“ uvadja se od ove godine novi „Službenički listovi“.

Dne 8. IV 1926. proslavljena je 70 godišnjica našeg velikog zemljaka Nikole Tesle na ovoj školi time da je učiteljica Marija Bašić održala školskoj mladeži prigodno predavanje o njegovim uspjesima na polju fizike /elektronike/. Dne 30. IV proslavljena je uspoređeno na velike narodne mučenike Zrinskog i Frankopana. Spomen slovo o njima održala je učiteljica K. Filipović. Dne 10. V na godišnjicu spaljenja tijela sv. Save na Vračaru održan je pomen pri ovoj školi prigodnim slovom učiteljica K. Domaćinović. Dne 6. XI t. g. proslavljen je Dan crvenog krsta. Dne 14. V poduzeta je sa škol. mladeži ekskurzija preko u Orašje i Tolisu. Usput je mladež po svojim nastavnicima upozoravana na zemljopisne i zemljišne osobine. Dne 9. VI održala je učiteljica A. Abramović škol. mladeži predavanje o Ivanu Cankaru, predstavniku novog pokreta u slovenskoj književnosti. Na zavodu su tečajem škol. godine upriličena dobrovoljna sakupljanja za različite dobrotvorne i kulturne ustanove, koja su obavljena s dobrim uspjehom. Dne 28. VI je Vidovdan, proslavljen na uobičajen način.

Dne 3, 9 i 10. III 1926. pregledavao je ovu školu Josip Šipuš, oblasni školski nadzornik u Vučkovaru. Ustanovio je su svi nastavnici u svim disciplinama i razredima polučili dobar uspjeh. Dne 4. II održala je predavanje o našem neumrlom biskupu Štrosmajeru.

Školska godina 1925./26. pučka škola, počela je 1. ~~lip~~ ^{rujna}.

Broj učenika te godine bio je slijedeći:

I	mješoviti razred	...51	učenik,	obučava	Bušić Antonija.
II	- "	- ...41	- "	-	Mesing Klara
III	- "	- ...47	- "	-	Bašić Djuro
IV i V	- "	- ...60	- "	-	Romić Cvjetko

Rešenjem vel. župana sremske oblasti od 16. IX 1925. br. 40938 podjeljen je do sada zajednički inventar, te predan u rukovanje upravitelju osnovne škole.

Škola je proslavila ~~slijedeće~~ ^{slijedeće} praznike:

Dne 29. listopada „Dan oslobođenja“ .
Dne 1. prosinac „Dan ujedinjenja“ .
Dne 17. prosinca rođendan nj. vel. kralja Aleksandra.
Dne 4. veljače „Štrosmajerov dan“ .
Dne 30. travanj Zrinski i Frankopani

I ove godine je odjeveno 54 učenika. Mjeseca travnja postavljen je Cvjetko Romić, ravnajući učitelj te škole za sreskog školskog nadzornika, te i dalje ostaje i upravitelj škole. Dotadani sreski školski nadzornik Dragutin Mesing ...

Školska godina 1926./27. građanska škola. Ova školska godina počela je redovno 3. IX 1926. Učenika je upisano od I do IV razreda 126. Školska godina je tekla vrlo različito i šarovito glede učiteljskih lica. Pridijeljena učiteljica osnove škole J. Hranjec je otišla na dopust i nije niti nastupila u početku škol. god. Zato je gradivo podijeljeno među ostale nastavnike: Vladoje Hranjec upravitelj; Marija Bašić učitelj građ. škole; Anka Abramović stalna učiteljica građ. škole; Katarina Domaćinović stalna učitelj. osnov. škole; Zdenka Vravec stalna učitelj. osnov. šk.; Katarina Filipović stalna učitelj. osn. šk.

Tokom mjeseca listopada pozvane su učiteljice Zdenka Vrabc i Katarina Filipović u Višu pedagoški školu. Na njihova mjesta premješten je ovoj školi Tomislav Robotić u mjesecu listopadu, a Maca Mutanjaković u prosincu, oboje učitelji osnovne škole. Kako je i Vladoje Hranjec upravitelj otišao na dopust, to je uprava škole preuzela Marija Bašić. Na zavodu je opet nastao manjak pa je u mjesecu ožujku premještena ovamo privremena učiteljica Paula Šnader, a poslije nje Vjekoslav Frajt privr. učit. osn. škole.

U mjesecu travnju oduzima se uprava Vladoju Hranjecu i povjerava sreskom škol. nadzorniku Dragutinu Mesing, koji je tu dužnost vršio 20 dana, a onda opet predao upravu Mariji Bašić. Učenci su dosta osjetili to mijenjanje nastavnika, ali obuka je tekla besprekidno. S učenicima je poduzeta ekskurzija jesenska u Osijek. Cilj je da se učenici upoznaju sa znatnijim obrtničkim, trgovačkim i industrijskim poduzećima. U proljetno vrijeme povedena je ekskurzija ~~na~~ pod nadzorom razrednika u bližu okolinu, u prirodu da se okoriste gledanjem i proučavanjem prirode. Tom zgodom sakupio se lijep broj egzemplarnih kukaca i raznih biljki. Posvećena je pažnja i crtanju u prirodi.

Dne 10. lipnja posjetio je i inspicirao ovu školu županijski školski nadzornik Dušan Sinić, te je sa ~~avida~~ zavodom bio zadovoljan. Niži tečajni ispit polagalo je 20 učenika. Školska godina završena je 29. lipnja 1927. godine.

Od 1926 do 1931. do polugodišta nije vodjena školska kronika pučke škole u Županji.

Prvo polugodište završeno je 31. I 1931. Polaz škole bio je marljiv, a napredak u nauci vrlo dobar. Dne 2. II 1931. vratio se sa bolovanja ravnajući učitelj i preuzeo upravu i III razred, a učitelj M. Budišić je preuzeo IV raz. ženski, jer je učitelj Andrej Koza dodijeljen na rad sreskom školskom nadzorniku.

Dne 7.III 1931.otpratila je školska mladež sa učiteljstvom do groblja Ivana Nikolića učenika I razreda, a 15 III 1931.Ivana Troll učenika III razreda.Za dan 19.III bio je spomen na našu za=robljenu braću u Istri.Ovom prilikom je u svim razredima protumače=no djeci o taškoćama naše braće u Istri koji su po Italijom.Učitelj ove škole Andrej Koza premješten je u Soljane na slovačko odjelje=nje dne 2.IV 1931.Dne 30.IV na obljetnicu smrti Petra Zrinskog i Krste Frankopana održao je predavanje Cvjetko Romić.Dne 3.V je dan „borbe protiv sušice“,pa je održao o tomu svaki učitelj u svome razredu predavanje.Isto tako proslavljen je 30.V majčindan.Dne 14.VI davali su učenici ove škole koji su organizirani u Podmlatku crvenog križa dječju zabavu u korist siromašnih učenika ove škole.Lijepo je uvježbala dva mala igrok~~aza~~ Katica Domaćinović, a pje=vanje Slavica Filipović čiji je trud uistinu za pohvaliti, no sla=bo je bilo posjećeno,što se ne zna iz kojih razloga.Završna školska svečanost je bila na Vidov~~dan~~ dan u 17 sati.Deklamacije i pjevanje je nadasve uspjelo,a i svijeta je puno bilo.Zdravstveno stanje učeni=ka i učitelja je bilo dobro.Školu je pregledao početkom veljače i koncem lipnja sreski školski nadzornik Dragan Mesing.

Za vreme upravitelja Petra Šerera /1927-1930./ i Djure Vujanovića /1930-1933./ nije vođena školska kronika za građansku školu.

Školska godina 1931./32.za pučku školu počela je re=dovno 1.rujna.U svagdanju školu bilo je upisano učenika:

I razred muški.....	52 učenika.
I -" - ženski.....	46 - " -
II - " - muški	44 - " -
II - " - ženski.....	44 - " -
III -"- muški	44
III -"- ženski.....	41

~~IV i V~~ ~~IV i V~~ razred muški.....45 učenika

IV i V - " - ženski.....41 - " -

Ukupno ..... 357 učenika

U Podmladku Crvenog križa organizirano je 125 učenika.

U ~~op~~etovnu školu upisano je svega 33 učenika, i to 14 muš. i 19 žen.

U učiteljskom zboru nastale su slijedeće promjene. Učiteljica Katic Domaćinović premještena je na vlastitu molbu u Soljane, jer se ista udala za tamošnjeg učitelja Andreja ~~Kozu~~ Kozu, a na njezino mjesto premještena je njezina sestra Mandica Domaćinović učiteljica iz Bošnjaka. Učiteljica Slava Filipović zahvalila se na učiteljskoj službi radi udaje, a na njezino mjesto namještena je svršena učiteljica Katarina Benaković. Kako se ravnajući učitelj Cvjetko Romić razbolio i podvrgao liječničko-komisijskom pregledu, koji je zaključio, da isti može odmah nastupiti bolovanje, to je isti po nalogu sreskog načelstva u Županji predao upravu škole učitelju Martinu ~~B~~adišiću danom 1. XI 1931.

Od 7. X do 30. X bila je škola zatvorena radi prelazni bolesti, difterije i šarlaha.

Dan ujedinjenja, te rođendan kralja proslavljeni su uobičajenim načinom iz prošlih godina.

Božićnica siromašnoj školskoj djeci podijeljena je u nedjelju. Djeca su naučila dva lijepa igrokaza i dvije deklamacije, te pjevanje, koje je sve veoma zadovoljilo publiku. Pala je na blagajni lijepa svota, koja je uložena u štedionicu za istu svrhu u ~~id~~ućoj godini. Zaodjenu to je do sto siromašne djece.

Dne 12. XII 1931. posjetio je Županju ban iz Zagreba Ivan Perović. Doček je bio veličanstven. /Ovo je bilo sve namješteno za vrijeme diktature kralja Aleksandra./ Dne 18. XII 1931. pregledao je školu Fabijanović v. d. šefa odsjeka za narodno prosvjeđivanje u Zagrebu. Prvo polugodište završeno je 31. I 1932. Polaz škole bio je marljiv, a napredak vrlo dobar.

su si na taj način, da su donijeli daske i stavili ih preko dvije stolice, da je tako sjedilo na daski do četiri ili pet učenika. Treći opet stajali su preko cijelog podneva, jer nije bilo mjesta za sjedenje, premda je škola imala u četiri razreda samo 112 učenika. Stojali su ponajviše učenici iz mjesta izvan Županje, koji su dnevno morali prewalkiti put od 14 -16 km pješice.

U razredu je imao stolicu jedini učitelj, a učenici su imali nehigijenske „hoklice“, bez naslona, većinom pokidane, na kojima su se ljuškali uz uzasno škripanje. Škola je bila kao najbolji primjer potpune zanemarenosti, i to u mjestu koje je bilo prije ove krize na glasu kao bogato, gdje se nije škrtarilo u školskom proračunu. Gdje je dakle tražiti uzrok tome? Upravitelj je tražio od opće uprave da mu dade bar 30 stolica. Uspio je tek nakon punih pet mjeseci! Na svakoj sjednici školskog odbora opetovao je svoje zahtjeve po obnovi inventara i nadopuni zbirki i kabinera. Školski odbor je priznao opravdanost njegovih zahtjeva, ali je uglavnom odbijao „zbog budžetske nemogućnosti“, koja je nastala zbog užasne krize koja je zahvatila ovaj prije tako bogati poljoprivredni kraj Slavonije. Upravitelj se dao na prikupljanje dobrovoljnih doprinosa i time uspio, koliko je u ovoj krizi uspjati moguće. Uspjesi ove akcije pokazat će se tek u slijedećoj školskoj godini.

2. Trebalo je uspostaviti disciplinu među nastavnicima i učenicima, jer je popustila. Uspjeh u školi bio je minimalan, jer su bile prilike uistinu posve abnormalne. Od učenika je malo tko učio, na zadaće uopće nisu bili naučeni, jer nastavnici nisu mogli da ih zadađu kad su imali cijelodnevnu obuku i svaki preko 30 sati. Za ilustraciju ovaj primjer: pisci ove kronike dogodilo se ovo: zadao je kratku zadaću iz zemljopisa. Od 43 učenika donijelo je zadaću pet posto učenika! U nekim razredima bilo je negativnih preko 60%! Tako je morao upravitelj škole u izvješću za II polugodište napisati

žalosnu istinu: učenici ne rade, jer nisu naučeni na rad, nisu radili u osnovnoj školi, ne rade ni u građanskoj. Ne uče ni zato, jer naravno drži, da je građanska škola samo produljenje osnovne škole u kojoj mora svaki da prođe, ako se je u nju upisao. Ovo mišljenje iznijeli su neki roditelji u upraviteljevoj kancelariji. Kad ih je zvao, da im prikaže nemaran rad njihove djece odgovorili su: „moj sin neće u više škole, a u građansku ide da ne treba u osnovnu“ ili „moja kći bit će šnajderica, što ona to treba? Propustite ju vi sam neće ona u kancelariju, neće da bude frajla“!

Škola je proslavila sve državne i narodne praznike na što svečaniji način, da tako probudi u učenicima onu ljubav spram domovini, naciji i dinastiji, koja je spremna da podnaša i najveće žrtve. U proslavama sudjelovali su svi nastavnici a i upravitelj bilo kao predavaoci bilo kao vježbaoci u pjevanju, deklamacijama itd.

Da bude vanjski izgled ovih proslava efikasniji, stupala je uprava škole redovito u veze sa nacionalnim društvima kao: Sokolom, Narodnom odbranom te s njima i osnovnom školom zajedno proslavljala narodne praznike. Učenice 3. i 4. razreda sakupljale su priloge za Centralni fond za prosvjeđivanje. Sakupilo se preko 200 dinara. Na svršetku škol. godine bila je priredjena izložba svih učeničkih radova. Izložba je bila mnogo posjeđeja od strane građanstva. Svi su se laskavo izrazili o ovoj izložbi. Škola nije imala u ovoj škol. god. posebnog nadzornika, te je poslove min. izaslanika za ovu godinu obavio upravitelj sam prema naredbi Ministarstva pros.

Svi učenici su bili članovi Podružnice crvenog križa. U „Sokol“ K. J. upisanih je bilo 50 učenika. Suradjivali su u svim proslavama Sokolskog društva u samostalnim točkama ili u zajednici sa djecom i odraslima.

Školska godina 1932/33. pučka škola, počela je redovito 1. rujna. Polaznika je bilo 368, koji su razvrstani u ova odjeljenja: I razr. muški 43 polaznika obučava Domaćinović Mandica; I razr. žen. 38 obučava Mesing Klara; II razr. muški 41 obučava Strunje Antun; II razr. ženski 40 obučava Bušić Antonija; III razr. mješovito odjeljenje 22 m + 26 žen. = 48, obučava Gotlibović Zlata; III, IV razr muški 8 + 48 = 56 obučava Budišić Martin; III, IV razr. žen. 15 + 38 = 53 obučava Benaković Katica; I i II razr. više nar. škole mješ. odjelj. 34 + 15 = 49 obučava Bašić Djuro. U višu narodnu školu pridodješe kasnije učenici, koji su prekinuli školovanje u ovdašnjoj drž. građanskoj školi, tako da je u višoj narodnoj školi bilo u I razr. 35, a u II razr 24 uč.

Ukazom nj. vel. kralja od 26 VI 1932. br 49537, premješten je po potrebi službe iz Crikvenice u Županju Strunje Antun, koji po naredjenju sreskog načelstva od 18. VIII 1932. br. 10643 morao je preuzeti i upravu škole.

Školska mladež začlanjena je u ove organizacije: Sokolsko društvo Županja 35 muških i 26 ženskih, ~~II~~ odio ~~sokolske~~ ~~diece~~ diece. Podmladak crvenog krsta 63 muški i 49 ženskih. Podmladak Jadranske straže 13 muških i 12 ženskih. Prve dvije organizacije postoje od prije, a P. J. S. osnovan je mjeseca travnja 1933. Sve tri organizacije su lijepo djelovale pod marnim nastojanjem svojih vođa povjerenica učiteljica Benaković, Domaćinović i Mesing.

Djeca su pretplaćena na omladinske časopise: Jugoslavne 28 i na Smilje-Vrelo...

Nastavnice, uz svoj teški i odgovorni rad u školi, sudjeluju mnogo i u vanškolskom radu u svim prilikama županjskoga društvenog života. Uz intelektualne napore pridonosaju i materijalne žrtve za održanje raznih društava i organizacija mjesta Županje. Svuda učitelj, ili vodi ili vuče.

U vezi pregleda članstva i rada učiteljstva u raznim kulturnim i humanim ustanovama u Županji dobiva se dojam da su

prosvjetni radnici veoma mnogo bili zaduženi na radu van škole. Osam prosvjetnih radnika djelovali su u osam društava. Županja je kao kotarsko mjesto moralo u tome prednjačiti, jer je u njoj bilo i teže služiti. Dakle, prosvjetne radnike se upreže u kola državne ideologije, a ~~ih~~^{na} slabije ih se plaćalo. Npr. plaća početnika učitelja prvo je tada bila 917 dinara, a onda je neki Jeftić snazio na 849 dinara.

U cilju provođenja nacionalnog odgoja povjerene nam mladeži upriličavali smo prigodom raznih spomen-dana i nacionalnih blagdana školske priredbe kao:

Dne 7.IX 1932. sudjelovali smo u sokolskoj priredbi na rođjen dan nj. vel. prestol. Petra I.

Dne 17.IX 1932. održali smo svako u svome odjeljenju predavanje prigodom 100 godišnjice od rođjenja pjesnika i dramatičara Djure Jakšića.

Dne 24.X 1932. prikazali smo u svojim odjeljenjima značaj kumanovske bitke za naše narodno oslobođenje i ujedinjenje

Dne 31.X 1932. proslavili smo „Dan štednje“ predavanjem o štednji u odjeljenjima.

Dne 11.XI 1932. proslavili smo „Dan mira“ predavanjima u odjeljenjima, točno u 11 sati proveli sa djecom dva minuta šutnje u počast palim žrtvama u velikom prošlom/prvom svjet./ratu.

Dne 1.XII 1932. svečano smo proslavili, zajednički sva odjeljenja „Dan ujedinjenja“ prigodnim govorom, deklamacijama i pjesmom.

Dne 3.XII 1932. održali smo zajednički predavanje o našim iseljenicima prigodom „Iseljeničke nedjelje“/27XI-3.XII 32./

Dne 4.XII priredili smo „Posijelo“ sa obilnim programom, koje je odlično uspjelo u moralnom i materijalnom pogledu. Čist prihod upotrebljen je za nadarivanje obučom i odjećom siromašne školske djece za 6. prosinca.

Dne 17.XII 1932. svečano smo zajednički proslavili rođendan kralja, prigodnim govorom i deklamacijama.

Dne 9.I 1933.prisustvovali smo svečanoj misi prigodom rođendana nj.væ.l.kraljice Marije.

Dne 20.I 1933.zajednički smo proslavili 100 godišnjicu rođenja Zmaja Jovana Jovanovića prigodnim govorom, recitiranjem njegovih pjesama, deklamacijama i pjesmom. Tom zgodom su djeca između sebe sabrala 43,50 dinara što je odaslano odboru za podizanje spomenika Zmaj Jovi u Irigu.

Dne 25.I 1933.održali smo predavanje u odjeljenjima o neizmjernim zaslugama naših invalida za oslobodjenje i ujedinjenje našeg naroda ističući njihov primjer požrtvovanja za kralja i otadžbinu.

Dne 27.I 1933.proslavili smo svečano zajednički narodnog sveca prosvjetitelja sv.Savu, prigodnim govorom, deklamacijama i pjesmom.

Dne 4.II 1933.svečano i zajednički proslavili smo „Štros mejerov dan“, prigodnim govorom, deklamacijama i pjesmom.

Dne 28.II 1933.održano je u višim razredina predavanje o našem zemljaku Nikoli Tesli i njegovim naučnim radovima.

Dne 30.IV 1933.proslavili smo svečano i zajednički obljetnicu smrti narodnih mučenika Petra Zrinskog i Franje K.Frankopana, prigodnim govorom, deklamacijama i pjesmama.

Dne 14.V 1933.zajednički smo proslavili „Materinski dan“ prigodnim govorom, deklamacijama i pjesmama. Tom zgodom prodavan je cvijet belagonija i utrčak od 60 dinara odaslan je oblasnom odboru Podmlatka crvenog krsta u Osijek.

Dne 18.V 1933.na „Dan dobre volje“ proglasili smo u odjeljenjima poruku i pozdrav djece iz Welsa u svrhu propagandne misli mira među ljudima i narodima.

Dne 19.V 1933.održali smo zajednički „Antituberkulozni dan“, sa prigodnim predavanjem i deklamacijama.

Dne 28.VI 1933.održali smo zajednički „Dan podmlatka Jadranske straže“ prigodnim predavanjem, deklamacijama i pjesmom.

Dne 28.VI 1933.zajednički i svečano smo proslavili „Vidov dan“, prigodnim predavanjem, deklamacijama, dialozima i pjesmom. Sadržaj njih 50% prinose u iznosu od 65 dinara odaslano je preko sreskog načelstva za fond narodnog prosvjeđivanja.

Dne 29.VI 1933.zajednički smo proslavili „Ijetni dan“ crvenog krsta, predavanjem, igrokazima, deklamacijama, pjesmama. Prihod priredbe upotrebljen je za ciljeve fonda za pomaganje siromašne školske djece u Županji.

Prigodna predavanja izvodili su svi nastavnici i redom; deklamacije, dječjalode, pjevanja i igrokaze, uvježbavali su razrednici odnosnih odjeljenja spontano i rado. Zato je i bio moralni uspjeh na doličnoj visini. Ni materijalni uspjeh nije izostajao, kadgod smo tom zgodom pokucali na vrata naših sugrađjana.

Ferdo Molnar stolar u Županji darovao je potpornom fondu 200 dinara u spomen blagopokojne sestre Anke Molnar učiteljice.

Franjo Ramer knjigovodja iz Beograda darovao je u istu svrhu, a u spomen blagopokojnog svoga oca 250 dinara.

Za nikolinje nadareno je što odjećom što obućom 93 škol. djece iz fonda za pomaganje siromašnih učenika u vrijednosti od

5.582 dinara. Fond za pomaganje siromašnih učenika stajao je ovako:

Uložnica Hrv.dion.šted.u Vukovaru, podr.Županja u iznosu od 3.117 d	
Štedna knjižica Poštanske štedionice.....	.....r.!.
-Svega-	-----

čine rukuje uprava škole.Kod školskog blagajnika u raznim zadužni-
cama je svota od 5.999 din.za svrhe pomaganje siromašnih učenika.

Škola rukuje još sa:

Ul.Hrv.dion.šted.Vukovar -Županja ulog od 1.883 dinara	
- " - - - - -	681 -"-

Uložnica br.279 glasi za navabu gospodarskog crudja, a	
- " - 241 od pristojbi za duplikate školskih svjedodžbi.	

Podmladak društva crvenog krsta pri ovoj školi ima uložnu knjižicu Poštatske štedionice sa ulogom od 491,50 din.što služi u svrhe toga udruženja.P.D.C.K.osnovao je i školsku kuhinju

gdje se je od 21.II do 20.Vx 1933.prehranjivalo dnevno oko 59 siro
mašnih učenika ove škole.Potrebe te kuhinje za pomenuto vrijeme
namirilo je Mjesno društvo za pomaganje sirotinje u iznosu od
2.744.50 dinara.Organizaciju,brigu i sav posao u škol.kuhinji je
vodilo svo učiteljstvo jednako požrtvovno uz pomoć škol.podvornice
Oblasni odbor PDCK u Osijeku dao je pomoć ovdašnjoj
sirotoj a vrijednoj majci sa desetero djece Mariji Nemeć u iznosu
od 150 dinara,što je istoj odavde uručeno.

Zanatsko-trgovačka škola držana je u prostorijama osnov
ne škole do njenoga ukinuća sa 31.XII 1932.radi premalenog broja
polaznika.Upravu je vodio ovdašnji upravitelj,koji po ovlaštenju
kr.banske uprave i dalje na osnovi podataka iz arhiva ukinute opće
zanatsko-trgovačke škole u Županji može zainteresiranim licima
izdavati potrebna uvjerenja i sl.Arhiv je predan na čuvanje upravi
osnovne škole.

Temeljem Zakona o radnjama od 5.XI 1931.osnovana je u
Županji kao sjedištu sreza županjskoga „Udruženje zanatlija za
srez županjski“,pa je temeljem otpisa kr. banske uprave savske
banovine u Zagrebu br.19668/VIII od 18.XI 1932.imenovan predsjed=

nikom Komisije za polaganje pomoćničkih ispita pri tom udruženju
sadašnji upravitelj osnovne škole.

Koncem školske godine 1931/32.ukinute su na svim ško=
lama opetovnice.Početak škol.god.1932/33.otvoren je ovdje I i II
razred više narodne škole prema § 7 Zakona o narodnim školama od
5.XII 1929.

Dne 30.ožujka 1933.posjetila su sva škol.djeca sa
svojin razredničima Pokretnu poljoprivrednu izložbu i školu,koja
je toga dana bila došla posebnim vlakom u Županju,a smještena u
22 posebna vagona.

Od 25.do 29.lipnja 1933.bili su izloženi svi muški i
ženski ručni radovi sa pismenim radovima i risanja na ovoj školi.